

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 16 JANUARI 1924

No. 420

INHOUD

	Riz.
Een verkeerde oplossing van het Werkloosheidsvraagstuk door <i>Ir. A. Plate</i>	50
De Vrachtenmarkt door <i>C. Vermey</i>	52
Spoorwegtarieven door <i>Mr. E. P. M. van Meerbeke</i> ...	53
De Studie van de Economie aan onze Universiteiten door <i>Mej. Mr. E. C. van Dorp</i>	53
De economische ontwikkeling van Sovjet-Rusland II De economische toestand door <i>Dr. S. Millner</i>	56
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
— De geldpolitiek en de Rijksconferentie door <i>Dr. T. E. Gregory</i>	59
— De Fransche Handelspolitiek in het bezette gebied	60
AANTEEKENINGEN:	
Indexcijfers van groothandelsprijzen	61
Fransche valuta-concurrentie. Het schip van de Nederland	63
BOEKAANKONDIGING:	
Dr. M. van Blankensteijn, Suriname, bespr. door <i>Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum</i>	63
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	65—72
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*

15 JANUARI 1924.

Aanvankelijk bleef ook deze week de geldmarkt nog zeer vast. De prolongatierente noteerde $5\frac{1}{2}$ en zelfs nog $5\frac{3}{4}$ pCt., particulier disconto was alleen voor $4\frac{1}{2}$ pCt. onder te brengen. Later kon de prolongatierente op $4\frac{1}{2}$ pCt. terugloopen en was particulier disconto meestal tot het officieele tarief te plaatsen. Ook het aanbod van callgeld werd beduidend grooter en was voor 4 à $4\frac{1}{2}$ pCt. verkrijgbaar.

* * *

De Minister van Financiën stelt een inschrijving open op Schatkistpapier op 21 Januari a.s. Aangeboden worden drie- en zes-maands promessen en $4\frac{1}{2}$ pCt. biljetten met een looptijd van één jaar tot een totaal bedrag van f 100 miljoen.

* * *

Op de balans van De Nederlandsche Bank geeft de post binnenlandsche wissels een daling van f 14.2 miljoen te zien. Deze daling, welke de Hoofdbank betreft, laat zich grootendeels verklaren uit aflossing van schatkistpapier; het totaal der rechtstreeks bij de Bank geplaatste schatkistpromessen blijkt in de afgelopen week van f 46 miljoen tot f 28 miljoen te zijn verminderd. De post beleeningen liep in totaal van f 162 miljoen tot f 157.3 miljoen terug. Deze vermindering komt voor het grootste gedeelte voor rekening van de Hoofdbank en geldt voornamelijk de goederenbeleeningen.

Het renteloos voorschot aan het Rijk noteert f 2.7 miljoen hooger dan verleden week. De zilvervoorraad der Bank blijkt met een goede f 200.000 te zijn toenomen. De post papier op het buitenland en de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans daalden resp. met f 1.4 miljoen en f 5.9 miljoen.

De biljettencirculatie liep van f 1052.5 miljoen tot f 1033.7 miljoen terug. De rekening-courant saldi verminderden met f 6.4 miljoen. Het beschikbare metaalsaldo stelde zich f 5.1 hooger dan verleden week.

* * *

De vastere stemming voor Francs aan het einde der vorige berichtsweek bleek van zeer voorbijgaanden aard te zijn. Het aanbod was deze week weder overheerschend en leidde in het laatste der week en in het begin der nieuwe week tot een bijna paniekachtige daling, die, zooals eigenlijk van zelf spreekt, door de discontoverhoging van de Banque de France niet in het minst werd tegengehouden. Afgelopen Maandag geopend op een koers van ca. 13,35, werd Zaterdag op 12,55 gesloten en gisteren ten slotte voor 11,86 afgedaan.

In tegenstelling en waarschijnlijk ook in verband hiermede waren Ponden en Dollars zeer vast. Waar het aanbod van Francs hoofdzakelijk uit Frankrijk zelf voortkwam en daar zich openbaarde in een sterke vraag naar Ponden en Dollars, waren deze ook hier voor Fransche rekening sterk gezocht, zodat gisteren een oogenblik 11,50 en $2,71\frac{1}{2}$ geboden werd. De overige wissels waren eveneens meestal vast, echter gisteren door de sterke fluctuaties vrijwel nominaal.

LONDEN, 12 JAN. 1924.

In het begin van deze week was de geldmarkt nog steeds in het bezit van het grootste gedeelte van het geld, einde December bij de Bank opgenomen. Deze toestand hield niet aan, daar elken dag tot Vrijdag een aanzienlijk bedrag aan de Bank werd terugbetaald en bovendien Donderdag geld voor belastingdoeleinden aan de markt onttrokken werd. Daggeld, dat tot het midden van de week tusschen 1 en $1\frac{1}{2}$ pCt. deed, bleek Donderdag reeds tegen 2 pCt. zeer gevraagd, en velen zagen zich gedwongen $2\frac{1}{2}$ pCt. te betalen om hun behoeften te dekken. Het vernieuwen van zeven-daagsche geldleeningen ging tegen $2-2\frac{1}{2}$ pCt.

De zaken op de discontomarkt hebben zich niet uitgebreid. De koersen voor de bankaccepten zagen weinig verandering, maar de toon was vast.

2-mnds. prima bankaccept $3\frac{1}{10}-\frac{1}{8}$ pCt.; 3-mnds. id. $3\frac{1}{4}-\frac{5}{16}$ pCt.; 4-mnds. id. $3\frac{5}{16}-\frac{3}{8}$ pCt.; 6-mnds. id. $3\frac{7}{16}-\frac{1}{2}$ pCt.

EEN VERKEERDE OPLOSSING VAN HET WERKLOOSHEIDSVRAAGSTUK.

In de Raadsvoordracht van 23 Februari 1923 deden B. en W. van Rotterdam het voorstel om met het Rijk gezamenlijk *f* 10.000,— aan Allan & Co.'s Koninklijke Nederlandsche Fabrieken bij te passen ten einde de mogelijkheid te openen om een bestelling van 20 motortramwagens voor genoemde industrie te verkrijgen, waarvan de levering anders aan een Belgische fabriek was gegaan. In die voordracht werden o.m. de volgende principieele bedenkingen tegen het geval geuit:

„In ons College zijn wij aanvankelijk na bespreking eenparig tot de conclusie gekomen, dat ingaan op dezen weg van bijpassen uit de gemeentekas op door ondernemers in de gemeente uit te voeren werken, om de *niet te overziene gevolgen* (ik cursiveer) waartoe dit zou kunnen leiden, al te bedenkelijk zou moeten worden geoordeeld' enz. En verder nog: „ons College in meerderheid acht zich verplicht er op te blijven wijzen, dat de aanvaarding van het verlangde, indien men de zaak enkel uit het algemeene standpunt zou hebben te beschouwen, niet buiten ernstige bedenkingen zoude zijn. Men houde immers wel in het oog, dat zich onder de huidige verhoudingen in de wereld menig ander geval laat denken, waarin een ondernemer of maatschappij hier ter stede, die de uitvoering beoogt van een werk of bestelling, zich tot de gemeente zou kunnen wenden met de mededeeling, dat men door opdracht in het buitenland beter kan slagen en op dien grond, en alzoo in het belang van de werkverschaffing, ten laste van de gemeentekas eene bijbetaling zou kunnen verlangen. Het ligt immers voor de hand dat de beoordeeling van zoodanige gevallen, zoo al niet onmogelijk, dan toch uiterst moeilijk zou zijn.”

Ten spijt van deze onaanvechtbare stellingen, welke tot afwijzing van het gevraagde subsidie hadden moeten leiden, meenden B. en W. destijds toch het voorstel tot bijbetaling in de kosten der motorwagens te moeten doen. De Raad wikte nog even, maar ging met op één na algemeene stemmen met het voorstel van de *f* 10.000,— aan Allan mede.

Binnen het jaar kwam een tweede soortgelijk voorstel van het Rotterdamsch College ter tafel. Voorgesteld werd thans om — ook weer met de Rijksregering samen ¹⁾ — *f* 8.000,— te geven voor den bouw van een schip aan de Scheepsbouwmaatschappij „Nieuwe Waterweg”. In deze voordracht van B. en W. las men:

„Ofschoon wij niet voorbij zagen, dat tegen het verleen van subsidie in den gevraagden vorm bedenkingen zouden kunnen rijzen, zoo mochten wij het verzoek, naar wij meenden, uit praktische overwegingen, niet zonder meer ter zijde stellen.”

De „practische” overwegingen speelden hierbij kennelijk een groote rol, want zij werden in een ander gedeelte van het voorstel nog eens naar voren gebracht. Zij doen de vraag stellen of in het praktische leven de hiervóór vermelde principieele bezwaren, welke geheel op economisch terrein liggen, niet gelden? Die principieele bezwaren golden de consequenties voor het praktische, economische leven en hoe nu praktische overwegingen tegenover economische beginselen gesteld kunnen worden, blijft duister.

Bedoeld was blijkbaar, dat door het verkrijgen van de opdracht, de Scheepsbouwmaatschappij een groot aantal werkdieden, hetwelk anders stellig had moeten worden ontslagen, aan den arbeid kon houden en dit dientengevolge niet voor een deel door de gemeentelijke overheid zou behoeven te worden gesteund. Hier ligt de kern van de redeneering, maar tevens de kern van een zeer gevaarlijke denkwijze.

Allan schijnt voor de inschrijving van haar motorwagens destijds scherp gecalculceerd te hebben. Zelfs een verlies op den bouw was zeker, zoo werd mij gezegd. Niemand zal de directie dus verwijten, dat zij

¹⁾ De Rijksregering was, zoowel bij dit als bij het Allan geval feitelijk de drijvende kracht. De details der kwestie laat ik echter weg, omdat zij met mijn betoog niet te maken hebben.

met haar inschrijving niet nog *f* 10.000,— lager ging dan zij aanvankelijk deed, om tegen de buitenlandse fabriek te concurreeren. Maar het doet vreemd aan de Nederlandsche overheid *f* 10.000,— subsidie te zien verleen aan een maatschappij, welke enkele jaren achtereen 8 pCt. dividend uitkeerde en welke na het subsidie-besluit, nog *f* 120.000,— dividend (8 pCt.) op de gewone aandelen over het afgelopen boekjaar kon uitkeeren en *f* 15.000,— in het reservefonds kon storten.

De werf „Nieuwe Waterweg” kreeg haar aandeel. Waarom niet haar buurman Wilton of de Amsterdamsche Scheepsbouwmaatschappij, welke zich gelijktijd de kans op een mooie opdracht voor den bouw van een Nederlandsch mailschip zagen ontnomen door een Fransche werf? De consequentie bracht mede dat de beido laatstgenoemde werven, om van andere niet te spreken, eveneens geholpen zouden worden om daarmee groote aantallen arbeiders aan werk te helpen.

Maar waarom eigenlijk ook niet die tal van reedrijen, die zware tijden doormaken? Is dit soms omdat de bouw van een schip een massaal werk ineens is, waarvan de totstandkoming spreekt tot de buitenwacht en het met verlies varende of opgelegd schip een maatschappelijk nadeel geeft, dat naar buiten toe niet zoo sterk spreekt?

Waarom ten slotte ook niet tal van andere ondernemingen geholpen, die — konden zij meer voortbrengen — duizenden aan werk zouden kunnen helpen? De consequentie, ja de billijkheid gebiedt om al die ondernemingen naar denzelfden maatstaf te steunen.

Indien het systeem ingang gaat vinden — en het schijnt ingang te vinden — dat van overheidswege datgene bijgepast wordt, wat noodig is om een Nederlandsche fabriek tot laagste inschrijfstet te maken, is het hek van den dam. Waar blijft dan voortaan de stimulans om zoo laag mogelijk in te schrijven? Kan een industrie, zoodra zij weet dat onder het motto werkloosheidsbestrijding steun te wachten staat, feitelijk niet elken prijs aanvaarden dien men haar aanbiedt (wellicht om van een bona fide anderen inschrijver den prijs te drukken), wetend dat de overheid haar wel bij zal passen, wat zij te laag is? Ik stel dit vragenderwijs, maar moet deze vraag tevens bevestigend beantwoorden. Want het is mij bekend, dat in een onzer kleinere gemeenten een soortgelijke practijk reeds is toegepast ¹⁾. En tevens is mij bekend, dat fabrikanten, die het heele stelsel verafschuwen, zich genoodzaakt voelen eraan mede te doen. Een algemeen beschermend stelsel is dan in moreel opzicht nog minder erg dan wat nu gebeurt. Men kan dan ten minste — al zal het in meer dan één geval niet veel meer dan schijn zijn — zonder aanzien des persoons den steun verleen.

Hoe staan de steunverleeners ten aanzien van de consequentie hunner besluiten? Sommigen aarzelen, maar laten zich meeslepen, anderen willen de consequentie aanvaarden, mits maar bij elk voorkomend geval blijkt dat werkloozen aan arbeid worden geholpen. De overheid betaalt thans een groot bedrag aan steun voor werkloozen. De subsidie bedraagt per arbeider minder dan de uitkeering, ergo is er financieel voordeel, aldus hun redeneering.

Een bekend economist, aanhalend het destijds beroemde hoofdstukje van de gebroken ruit, schreef daarover:

„Le fameux pamphlet de Bastiat: „ce qu'on voit et ce qu'on ne voit pas”, a précisément pour but de mettre en évidence la dépendance des phénomènes économiques. Aujourd'hui encore, il est utile de lire et relire cet ouvrage écrit avec une admirable clarté.”

De afhankelijkheid der verschijnselen! Wordt ze

¹⁾ Dit slaat niet op het geval van de N.V. Machinefabriek C. Verhoop & Zonen, welke door de gemeente Hilversum gesteund werd. Nadat het bovenstaande geschreven was, werd het Hilversumsche geval in een hoofdartikel van de N.R. Ct. aangehaald. Een geval temeer dus.

niet uit het oog verloren bij de gevallen van steunverleening als hier boven vermeld?

Hetgeen men ziet en hetgeen men niet ziet.

Laten we trachten het verband der verschijnselen, dat in onze ingewikkelde samenleving niet zoo heel eenvoudig is, eens zoo eenvoudig mogelijk voor te stellen.

Als voorbeeld het te bouwen schip.

Ingeval de overheid de Nederlandsche werf niet subsidieert kan deze niet met de buitenlandsche werven concurreeren en de opdracht ontgaat haar. Met het subsidie worden voor eenigen tijd Nederlandsche arbeiders aan werk geholpen, die anders werkloos zouden zijn. Moreel en financieel voor deze arbeiders een voordeel en voor onze overheid, zoolang deze de verplichting op zich neemt en opnemen *kan* om werklozen te steunen, eveneens een voordeel, aannemend voor een oogenblik, dat de daad geen nadeelige gevolgen heeft voor ons economisch leven.

Oogenblikkelijk voordeel dus voor ons, dat echter direct te niet wordt gedaan, zoodra het betreffende buitenland tegenover ons dezelfde taktiek gaat toepassen, als wij nu tegenover hem. Dan wordt alle financieele en moreele voordeel voor ons in het eene geval gecompenseerd door een nadeel in het andere geval. Maar er is bijgekomen een zekere ontstemming in het buitenland, welke de onderlinge betrekkingen, die aanvankelijk goed waren, min of meer bederft en op den duur als het spel voortgezet wordt, wel eens economisch nadeelig voor ons kunnen worden. Het aanvankelijk behaalde voordeel is dan niet alleen opgeheven, maar kan op den duur nog wel eens op een nadeel voor langeren tijd uitloopen. De werkloosheid wordt dan groter als direct gevolg van het subsidie.

Wat men niet weer aanstonds ziet is in de eerste plaats hetgene waartoe de steunmaatregel zal leiden, t.w. de repressaille-maatregelen, welke op den duur niet uit kunnen blijven.

De machinefabriek Gebrs. Stork schreef eenigen tijd geleden in voor de leverantie van een aantal kranen in Antwerpen. Zij zag kans de laagste inschrijfter te zijn. Hoewel het verschil met de laagste inschrijving van Belgischen kant zeer gering was, werden bij de Nederlandsche fabriek een vijftiental kranen besteld. De kwaliteit van ons Nederlandsch fabrikaat zal, naar wij vertrouwen, hierbij een groote rol hebben gespeeld. De Hengelosche fabriek aanvaardde met haar inschrijving een belangrijken verliespost op deze levering, daarmede haar werklieden aan het werk houdend. Bij een volgend geval zal zij daartoe wellicht niet zoo spoedig meer kunnen besluiten als haar Nederlandsche concurrenten door de overheid gesteund worden; maar dit terloops.

De Belgen pasten dus bij het geval Stork geen protectie-maatregelen toe, hetgeen na het geval Allan opvallend is. Maar als wij van onzen kant voortgaan met wel protectie-maatregelen toe te passen, zal de Belgische overheid dan haar houding van dit niet te doen blijven volhouden? Zij kan wel haast niet.

Er is mij een ander geval bekend van een belangrijke leverantie door een Nederlandsche fabriek aan het buitenland, welke leverantie voor eenige tientallen procenten lager door een industrie in een land met lage valuta had kunnen worden bemachtigd, als niet de goede kwaliteit van het Nederlandsch product of wellicht andere bijzondere factoren den doorslag hadden gegeven.

Wat zal men in dat land gaan doen als wij doorgaan met onze protectie? Een kind kan het voorspellen.

Zoo wij met kunstmiddelen ons land sluiten voor het buitenlandsch product, zal de strijd tusschen de betreffende buitenlandsche industrie en onze eigen export-industrie zich verplaatsen naar een ander land. Die strijd heeft dan meer buiten onzen gezichtskring plaats; wij zien hem dan niet zoo direct, maar hij is daarom niet minder fel en de werkloosheid in ons land wordt er evenzeer door beïnvloed als toen de

strijd nog — vóór de subsidie — binnen onzen gezichtskring werd gestreden.

Het stelsel van de partieele hulp heeft behalve het gevaar der onbillijkheid nog een ander groot nadeel, t.w. dat het de aandacht afleidt van hetgeen werkelijk gebeuren moet om het kwaad der werkloosheid te keeren. Het leidt de aandacht af — doordat het tijdelijk en plaatselijk een vermindering van werkloosheid te zien geeft — van een paar groote vraagstukken.

Het eerste is: de noodzakelijke reconstructie van een belangrijk deel van onze industrie. De toestanden van vóór 1914 keeren niet terug. De afzetgebieden voor onze industrie hebben groote wijzigingen ondergaan, wijzigingen in ligging en wijzigingen in koopkracht. Meer dan één onderneming — op den ouden voet voortgezet — houdt geen bestaansmogelijkheid. Zij moet zich óf op wat anders toeleggen óf zij moet, door nauwere aansluiting met andere soortgelijke ondernemingen en ook met ondernemingen, welke het product vóór en na haar bewerken (de zoogenaamde vertikale lijn) tot een meer economische productie komen. De verschijnselen van een hervorming van het bedrijfsleven toonen zich in verschillende richtingen. De taak der leiding hierin is buitengewoon zwaar, maar in meer dan één bedrijf is zij noodzakelijk en wel juist daar, waar de overheid aanleiding tot steun vindt. Die steun onttrekt de aandacht aan wat gebeuren *moet*.

Ook op technisch gebied moet de aandacht tot het uiterste op ontwikkeling der techniek gespannen blijven.

Kiezen we alweer den scheepsbouw tot voorbeeld. De scheepsbouw in alle landen te zamen genomen, maakt een crisis door. Er is te veel scheepsruimte in verhouding tot de vraag. De vraag zal wat toenemen bij herleving van Europa, maar alvorens het reederijbedrijf weer even als vroeger een vlucht kan nemen, moet nog wel een en ander gebeuren. Thans wordt op alle mogelijke wijzen getracht de exploitatiekosten te verlagen. Nieuwe stelsels op het gebied der motortechniek trachten de stoommachine van het zeeschip te verdringen. Het laatste woord in dezen strijd is nog lang niet gesproken. Het is een groot belang, dat de prikkel tot moderniseering van de scheepsmachine aanwezig blijft. Wordt langs dezen weg van technische verbetering het reederijbedrijf in wat beter conditie gebracht, dan wordt de kans op meer bestelling van schepen gunstiger. Langs natuurlijken weg zal daarmede werkverruiming in het scheepsbouwbedrijf tot stand komen. Steunverleening zal echter den drang, om de uiterste krachten tot techniekverbetering in te spannen, verslappen en het tijdstip, waarop reederijen en scheepsbouwondernemingen uit den druk geraken, verschuiven.

Het derde punt, waarvan de aandacht afgeleid wordt, is de noodzakelijkheid om door opheffing van oneconomisch werkende overheidsmaatregelen het voortbestaan van meer dan één industrie mogelijk te maken. Het werkloosheidsvraagstuk is zooloos niet geheel, dan toch voor een belangrijk deel een vraagstuk van loon en arbeidstijd. Het is al zoo vaak gezegd en geschreven, dat ik niet in uitvoerige herhaling wil treden. Voor elke onderneming geldt een arbeidstijd, welke voor dat bedrijf de meest voordeelige arbeidsprestatie geeft. Die tijd hangt o.m. af van den aard van het bedrijf en van de gewoonten der werklieden. Vóór den oorlog werd in meer dan één onderneming gezondigd door den arbeidstijd te lang te stellen; men maakte zich wijs dat abnormaal lange werktijden, welke de arbeiders zichtbaar afmatten, economisch waren. Thans zijn wij in het andere uiterste vervallen door alles aan de acht uur vast te leggen, wat voor het meerendeel der bedrijven (ondergronds werk in mijnbedrijven en continu-inspannenden arbeid in sommige andere bedrijven uitgezonderd) te kort is om de meest voordeelige arbeidsprestatie te geven.

Deze kern van het werkloosheidsvraagstuk wil men in vele kringen niet zien en toch zal men op den duur

niet tot een redelijke oplossing geraken (een volledige oplossing zal in een technisch ontwikkelde samenleving met een hoogen graad van differentieering praktisch nooit mogelijk zijn), vóór algemeen de werkelijke invloed van den achturedag op ons bedrijfsleven wordt begrepen. Steunverleeningen aan de industrie zijn een der middelen om dezen verkeerden invloed weg te moffelen. Men ziet den direct verkregen meerderen, tijdelijken arbeid en niet de indirecte gevolgen.

In den Rotterdamschen Raad is gezegd dat ingeval de weg der bijpassing aan de industrie niet wordt gevolgd, het voor B. en W. heel moeilijk wordt te weten „wat zij dan doen moeten om productieven arbeid te verschaffen”.

Het antwoord hierop is met het voorafgaande feitelijk reeds gegeven.

Het luidt dat het gemeentebestuur (dit geldt niet voor Rotterdam alleen) al zijn invloed zal moeten aanwenden bij de Rijksregering om de belemmeringen voor de industrie zooveel mogelijk op te heffen. De overheid werkt in die richting, zoodra zij de kapitaalvorming van haar burgers bevordert, door alles in het werk te stellen om de zeer hooge inkomstenbelasting te verminderen. Terugbrenging van de loonen der gemeentewerklieden tot het peil der loonen in de particuliere bedrijven zal een der middelen zijn om de belastingverlaging mogelijk te maken. Minder belastingdruk kan de kapitaalvorming bevorderen en renteverlaging in de hand werken. De bedrijfsmoeilijkheden worden daarmede minder en tegenover het buitenland kan wat gemakkelijker geconcurrereerd worden. Ook de direct van de bedrijven geheven belastingen — denk aan de zakelijke bedrijfsbelasting — spelen een rol. Het een hangt aan het ander. La dépendance des phénomènes économiques!

Voor zoover de overheid zelf rechtstreeks tot werkverschaffing meent te moeten overgaan, ligt het op haar weg om de totstandkoming van nuttige werken aan te vatten. Voor de Rijksregering in het bijzonder is op dit gebied veel te doen. De verbetering van ons wegennet, de drooglegging van de Zuiderzee, om slechts enkele te noemen, zijn werken, welker uitvoering momenteel niet alleen verantwoord, maar zelfs geboden kan zijn, mits deze werken zoo economisch mogelijk worden uitgevoerd en geen arbeidsvoorwaarden, liggend boven den welstand der huidige maatschappij, toepassing vinden.

IR. A. PLATE.

DE VRACHTENMARKT.

Waar het scheepvaartbedrijf sedert korten tijd weder in het middelpunt der belangstelling staat en vooral het beurspubliek, klaarblijkelijk allermint afgeschrikt door de talrijke teleurstellingen der laatste jaren, van meening schijnt dat de moeilijkheden voor een groot deel achter den rug en betere tijden in aantocht zijn, lijkt het niet ondienstig na te gaan of inderdaad het niet te miskennen optimisme speciaal in de kringen der buitenstanders, op soliden grondslag berust.

Wanneer wij de verschillende vrachtenmarkten aan een nadere beschouwing onderwerpen dan valt niet te ontkennen dat de vooruitzichten gunstiger zijn dan sedert geruimen tijd het geval was. De voornaamste oorzaak is ongetwijfeld gelegen in de mogelijkheid om een deel der beschikbare tonnage emplooi te verschaffen op trajecten die voorheen hetzij onvoldoende lading, hetzij vrachtcijfers boden waardoor een loonende exploitatie ten eenen male onmogelijk werd gemaakt.

Een stoot in de goede richting werd ongetwijfeld gegeven door de levendige vraag naar ruimte voor het vervoer van bouw materiaal van de Pacific Kust naar Japan. Een aanzienlijk aantal schepen werd gedurende de laatste maanden voor dit vervoer tot loonende cijfers bevracht en ofschoon het ook bij deze transacties niet alles „couleur de rose” is, wij memorereen

hier allereerst de moeilijkheden die reeders ondervinden bij hunne pogingen om de schepen zonder al te groote kleerscheuren naar de Pacific-Kust te dirigeren, den tegenslag die in enkele gevallen door congestie in laad- en loshavens bij de belading en lossing wordt ondervonden en ten slotte de moeilijkheden, die reeders na beëindiging dezer reizen bij het secueren van loonende retourlading bedreigen, valt niet te ontkennen dat door deze geheel onverwachte vraag naar ruimte en de daarmede gepaard gaande ontlasting der overige markten een meer evenwichtige toestand is ontstaan, welke bovendien nog gunstig wordt beïnvloed door de grotere activiteit welke de Zwarte Zee en Donaumarkten ten toon spreiden.

Ten aanzien der bevrachtingen van de Zwarte Zeehavens kan echter niet vaak genoeg worden gewezen op de nadeelen welke voor den Hollandschen reeder voortvloeien uit het in gebreke blijven der Nederlandsche overheid om, evenals tal van andere Europeesche landen een handelstractaat met den Sovjet aan te gaan. Reeds bij herhaling werd van reederszijde gewezen op de zooveel ongunstiger positie van den Hollandschen reeder, die gedwongen wordt vijfmaal hogere havenkosten te betalen dan zijn buitenlandsche collega, wiens Regering, zoodanig niet den Sovjet de jurc erkennend, dan toch daarmede een handelstractaat afsloot. Een dergelijke bevoorrechtiging stelt den buitenlandschen reeder in staat met meer succes naar dit vervoer te dingen, waarbij nog komt de zooveel sterker rechtspositie waarin de laatste verkeert bijaldien zich geschillen in de aflaadhavens voordoen.

Wij zijn stellig van meening, dat zoowel scheepvaart als industrie ten zeerste gebaat zouden zijn bij het afsluiten eener handelsovereenkomst met de Sovjet-autoriteiten en betreuren dat de Nederlandsche Regering het door hare houding mogelijk heeft gemaakt, dat bepaaldelijk de buitenlandsche industrie, gesteund door hare Overheid, tal van belangrijke orders heeft gecureerd en aldus een aanzienlijken voorsprong op onze nationale nijverheid heeft weten te behalen.

Wanneer wij voorts acht slaan op de bij uitstok gunstige oogstberichten in Argentinië en de verwachte levendige vraag naar scheepsruimte van de La Plata-rivier, dan is een getemperd optimisme verklaarbaar en ook niet ongewettigd.

Wij zeggen met nadruk een „getemperd” optimisme, want ten slotte moet niet uit het oog worden verloren, dat de verwezenlijking der mogelijkheden in perspectief volkomen afhankelijk is van Europa's koopkracht. Immers baat een record-oogst in Argentinië den reeders al evenmin als het Australische export-surplus, wanneer de Europeesche consument in gebreke blijft en het is juist deze tegenwoordig praktische onberekenbare factor, die aan zooveel optimistische verwachtingen der achter ons liggende jaren den bodem heeft ingeslagen.

Wanneer wij dan ook nagaan hoe het peil van vrijwel alle scheepvaartfondsen gedurende de laatste weken is gestegen, dan kunnen wij ons niet onttrekken aan den indruk dat de Beurs te zeer de gunstige factoren in het koerspeel verdisconteert en te weinig rekening houdt met de financieele positie van verschillende der bedrijven, d.w.z. met de intrinsieke waarde der aandelen.

Vershillende dier ondernemingen toch gaan gebukt onder zware lasten uit hoofde van obligatieleningen en last not least bankcredieten. De rentelast door haar op te brengen absorbeert in verscheidene gevallen de geheele bedrijfswinst en meer en laat geenerlei marge voor zoo hoog noodige afschrijving op de boekwaarde der vloot.

De jaarverslagen over 1922 demonstreeren ten duidelijkste den precairen toestand van verschillende scheepvaart-ondernemingen en wij gelooven nauwelijks dat het afgelopen jaar — althans voor het meereendeel der bedrijven — gunstiger resultaat heeft opgeleverd.

O.i. zou de beurs dan ook goed doen de noodige matigheid te betrachten en scherp te onderscheiden tusschen de bedrijven die financieel krachtig staan en die welke positie grootendeels afhankelijk is van de welwillendheid door crediteuren betoond.

C. V.

SPOORWEGTARIEVEN.

Steeds heerscht nog de meening, dat de spoorwegtarieven in Nederland veel hooger zijn dan in het buitenland. Dit komt, omdat de vergelijking meestal gemaakt wordt met landen als België en Frankrijk, welke lage wisselkoersen de tarieven bij herleiding in Nederlandsch geld goedkoop maken.

Worden de spoorwegtarieven van Nederland echter vergeleken met die van landen, welke wisselkoersen op ongeveer hetzelfde peil staan, dan valt de vergelijking niet ten nadeele van ons land uit.

Bij herleiding van den Zwitserschen franc tegen f 0,46, van de Zweedsche kroon tegen f 0,69, van het £ tegen f 11,50, bedragen de vrachtprijzen derde klasse in gulden:

K.M.	Nederland	Zwitserland		Zweden	Engeland
	enkele reis	enkele reis	heen en terug (10 dagen geldig)	enkele reis	enkele reis
25	0.85	0.85	1.40	1.20	1.10
1/2 retour buurtverk.	0.62 1/2				
50	1.65	1.75	2.75	2.25	2.25
100	3.25	3.45	5.50	4.15	4.45
150	4.90	5.20	6.60	5.50	6.70
200	6.50	6.90	8.85	6.90	8.95
vacantiekaart	5.—				
250	7.75	7.70	11.05	7.95	11.15
300	8.95	8.30	13.25	9.30	13.40
350	9.80	9.65	15.45	10.35	15.65
400	10.60	11.05	17.65	11.40	17.85

Kortheidshalve zijn hier alleen de derde klasse-prijzen genoemd, maar een vergelijking van die voor de beide andere klassen leidt tot denzelfden uitslag (De verhouding tusschen de prijzen van de drie klassen is in Nederland 4 : 3 : 2; in Zwitserland 10 : 7 : 5; in Zweden 6 : 3 : 2; in Engeland 5 : 4 : 3).

Zweden en Engeland hebben dus prijzen, die nog hooger zijn dan de „schandelijk dure” tarieven van Nederland.

Zwitserland is voor reizen heen en terug binnen een tijdvak van 10 dagen goedkooper, maar daarbij moet in aanmerking genomen worden, dat, terwijl in Zwitserland voor vele sneltreinen een bijslag geheven wordt, bedragende voor de derde klasse fr. 0,50 = f 0,23 per 50 K.M., tot een maximum van fr. 2,— = f 0,92, dit in ons land slechts voor de weinige D-treinen het geval is (voor de derde klasse f 0,40, onafhankelijk van den afstand).

Zou in Nederland het Zwitsersche systeem gevolgd worden, dan zou op lijnen als Amsterdam—den Haag—Rotterdam, Amsterdam—Arnhem, den Haag—Utrecht enz. de bijslag voor nagenoeg alle sneltreinen geheven worden.

En met inbegrip van den bijslag zijn de prijzen voor een reis heen en terug in Zwitserland voor 50 K.M. f 3,21, voor 100 K.M. f 6,42 enz., dus niet veel lager dan in Nederland tweemaal de enkele reis-prijs (f 3,30 en f 6,50).

De hier genoemde Zwitsersche prijzen gelden sedert 1 Januari 1924; vóór dien datum waren zij hooger, maar zij zijn verlaagd geworden, ofschoon de Zwitsersche spoorwegen van deze verlaging een daling van de opbrengst verwachten.

Ter aanvulling van de medegedeelde cijfers over de toepassing van het tarief voor buurtverkeer¹⁾ op een veertigtal baanvakken zij hier nog vermeld, dat op deze baanvakken in September een vooruitgang viel

waar te nemen van 3½ pCt., in October en November daarentegen een achteruitgang van onderscheidenlijk 12 en 7 pCt. Tegenover de overeenkomstige maand van 1922 is dus het verschil in opbrengst voor:

April.....	— 14½ pCt.	September....	+ 3½ pCt.
Mei/Juni....	— 13½ „	October.....	— 12 „
Juli.....	— 10 „	November....	— 7 „
Augustus....	— 7½ „		

De vooruitgang in September is klaarblijkelijk te danken aan het drukke reizigersvervoer gedurende de jubileumsfeesten, want in deze maand is de opbrengst van 1922 bereikt of overtroffen op 11 baanvakken, van welke 10 Amsterdam of den Haag als eindpunt hebben.

In October en November werd dezelfde opbrengst als in 1922 of een hogere verkregen op onderscheidenlijk 5 en 4 baanvakken, van welke slechts drie Amsterdam als eindpunt hebben, geen enkel daarentegen den Haag.

E. F. M. VAN MEERBEKE.

DE STUDIE VAN DE ECONOMIE AAN ONZE UNIVERSITEITEN.

Nabetrachting.

Nu het reeds meer dan twee jaar geleden is sedert ik mijn antwoord aan de enquêtecommissie zond, terwijl het feit, dat dit antwoord in zijn geheel bij het rapport werd afgedrukt, mij weerhield om mij te voegen bij de lange reeks van sprekers, die zich in den beperkten tijd wenschten te doen hooren, is het mij wel aangenaam nog een nabetrachting op het belangrijke verslag van Mr. R. Mees¹⁾ te kunnen doen volgen.

In de eerste plaats dan een opmerking over de practisch-maatschappelijke beteekenis van het vak, daar deze meer invloed heeft op de inrichting der studie dan men op het eerste oogenblik wel zou zeggen.

De samenvoeging toch van de economie met de juristenvakken wordt voornamelijk verdedigd met een beroep op de noodzakelijkheid, dat de jurist economic zal kennen, omdat onze ambtenaren voor het overgrote deel uit de juristen worden gekozen.

Men voert voor dit laatste verschillende oorzaken aan. Hoofdoorzaak komt mij voor te zijn, dat kennis der wetten een uitermate practisch attribuut is voor den ambtenaar in het algemeen; hetgeen te sterker klemt, naarmate de verzameling der wetten, waaronder wij leven, aangroeit.

Men heeft zich nu echter naar het mij wil voorkomen, wel wat al te zeer blindgestaard op dit voor de hand liggende practische voordeel en daarbij zaken, die van principieel veel grooter beteekenis zijn, uit het oog verloren. Ik wil daarmede dit zeggen, dat de opleiding, waarvan de meesterstitel de sluitsteen is, op verre na niet die algemeene ontwikkeling waarborgt, die voor de bezetting van hogere ambten moet worden geëischt.

Het heeft mij daarom bevreemd, dat bij het ontwerpen van het nieuwe Academisch Statuut, niet een veel grootere afstand is gelégd tusschen den Mr.'s en den Dr.'s titel dan het schrijven van een proefschrift alleen. Het komt mij voor dat ook aan de hervorming van de economische opleiding moet voorafgaan een hervorming van de juridische opleiding, en wel in dezen zin, dat wij krijgen een Mr.'s titel, die het resultaat is ongeveer van de tegenwoordige studie daarvoor, d.w.z. die niet veel meer waarborgt, dan dat de houder een zeker aantal wetten uit het hoofd heeft geleerd; maar die dan ook alleen de qualificatie voor lagere ambten verschaft; en daarnaast een Dr.'s titel, die eerst verkregen kan worden na een doctoraat, dat ongeveer de tegenwoordige doctoraten in de rechten en in de staatswetenschappen samenvat.

Men is dan de eerste moeilijkheid te boven op den weg naar de hervorming der economische studie; t.w. dat aan honderden, die daarvoor niet den minsten aanleg en niet de minste belangstelling hebben een

¹⁾ [Zie de nummers van 29 Augustus en 5 December 1923. — Red.]

¹⁾ [In de nummers van 12 en 19 Dec. 1923. — Red.]

minimum van economie moet worden bijgebracht, dat alleen maar een gevaarlijk half-weten verschaft. De drie jaren studie, die voldoende zijn ter verkrijging van de technisch-juridische kennis van den doorsnee-ambtenaar, zijn te kort om er ook nog staathuishoudkunde in op te nemen.

Men houdt dan de economie over als onderdeel van een algemeene propaedeuse, die naar het ook mij voorkomt, voor alle studenten, die inderdaad een wetenschappelijke opleiding genieten, behoort te worden ingesteld.

Daarmede vervalt alle aanleiding om de economie als juristenvak onder te brengen, wat de verminking van de studie als zoodanig tot gevolg heeft gehad. Want het komt mij voor, dat de groote wenschelijkheid, niet alleen van een zekere mate van economische kennis voor velen, maar daarnaast van een diepgaande en breed opgezette economische studie voor enkelen wel meer en meer in het oog begint te springen.

Wat moet echter de kern van deze studie zijn? Natuurlijk datgene, wat het kenmerkende van de economie uitmaakt, wat haar een eigen recht van bestaan geeft naast vakken als de geschiedenis en de filosofie; dus: de theoretische economie. Hieromheen moeten zich die onderdeelen van het vak groepeeren, die het waarnemingsobject der theorie uitmaken. Hoe meer aanraking de theoreticus heeft met geschiedkundige en actuele gebeurtenissen, hoe dichter hij bij de werkelijkheid staat, hoe grooter het veld voor hem zal worden voor de toepassing zijner theoretische stellingen. Economische geschiedenis, economische beschrijving, economische politiek zijn dus vanzelf onderdeelen van een ruim opgevatte economische studie, maar zij kunnen er nooit de kern van zijn. Kern kunnen zij alleen zijn van een andere wetenschap, n.l. van de geschiedenis.

Nu is echter de groote vraag, welke eischen men stellen moet aan de studie der theorie. Deze vraag pleegt nog al eens ontweken te worden, en dan is het duidelijk naar ik meen, waarom dat gebeurt. De economie staat helaas in nauwe betrekking met de politiek. Een machtige politieke partij steunt voor hare dogmen op een sinds lang door ieder ernstig econoom verlaten wetenschappelijk uitgangspunt. Marx — een onzer socialisten ontdekte het eerst onlangs tot zijn niet geringe verbazing — heeft in zijn waardeleer direct aangesloten aan de school van Adam Smith. De ontoereikendheid der oude waardeleer van Smith en Ricardo en daarmede van die van Marx, is sinds lang ingezien; zij heeft het veld moeten ruimen voor de z.g. Oostenrijksche. Een wetenschappelijk socialist als de heer R. Kuyper heeft dit volmondig erkend. Waar echter in de tegenwoordige politiek deze erkenning nog in geen enkel opzicht tot uiting is gekomen, daar streeft men er onwillekeurig naar om een fundament voor deze politiek te vinden, en daarvoor is het dan noodig om aan te nemen, dat er naast de Oostenrijksche school een andere zou zijn, met even goed recht van bestaan; dat er zouden zijn in de economie *verschillende richtingen*.

Nu is de eenige praktische betekenis der economie deze: dat zij ons een richtsnoer geeft ten aanzien van het economisch bereikbare van datgene, wat wij op grond van ethische normen zouden wenschen te bereiken. Zoolang men dus het goed recht van verschillende richtingen zal blijven erkennen, zoolang blijft de totale nutteloosheid der economie een feit. Zoolang zal zij alleen zijn een persoonlijk genot voor enkele wetenschappelijk aangelegden. Wil men haar maatschappelijk nuttig aanwenden, dan moet zij dit ééne erlangen: *autoriteit* voor datgene, wat op het oogenblik door de beste theoretici van alle landen als vaststaand resultaat der onderzoekingen wordt aangenomen. Een wetenschap die een dergelijk resultaat na honderd jaar werken niet zou kunnen aanwijzen, heeft geen recht van bestaan.

Daarom ook moet naar mijn meening, wanneer het eens komt tot het instellen van een graad van Dr. in

de economie, deze graad alleen bereikbaar zijn voor hen, die de theorie in den zin der Oostenrijksche school kunnen doorgronden: d.w.z. niet als het zoeken naar wetmatigheid uit feitenreeksen, dus door waarneming, gelijk de economie dikwerf gedefinieerd wordt, maar als exacte studie, als redeneering, als de wiskunde der economische feiten. Daarom is het naar mijn meening zoo noodig, om de mathematiek op te nemen in een eventueele economische studie: in de eerste plaats als hulpmiddel voor het economisch denken; maar vooral ook, omdat het mathematisch denken de proefsteen is voor de geschiktheid voor de economische studie. Men kan vol belangstelling zijn voor de menselijke zijde van het economisch gebeuren, maar niettemin niet den minsten aanleg hebben voor de economische theorie. Niet zonder groote voldoening zag ik dan ook, dat in verschillende buitenlandsche economische faculteiten de wiskunde, in het bijzonder de differentiaalrekening, is opgenomen onder de studievakken.

Wanneer men op deze wijze het vak van den econoom heeft afgebakend, daarmede het dilettantisme den kop heeft ingedrukt, en de autoriteit der wetenschap heeft bevestigd, dan wordt een ander dilemma opgelost: enerzijds toch wenscht men algemeen, dat zooveel als maar mogelijk is de grondbeginselen der economie verstaan; anderzijds eischt het jaren routine om zelfstandig economisch te leeren doordenken.

Nu zijn die grondbeginselen toch betrekkelijk eenvoudig en gemakkelijk te begrijpen. Het kwaad zit daarin, dat de leek, voor wien geen economische autoriteit bestaat, nu ook verder wil denken, en dan onmiddellijk in de war raakt, en zijn grondstellingen met het grootste genoegen ondersteeft werpt. En zoo bestaat op het oogenblik het leven der economische wetenschap voor het overgrote deel uit het voortdurend moeten weerleggen van de meest ongerijmde beweringen.

Moet men dan doen aan autoriteitengeloof? Tot zekere hoogte: ja. De leek moet leeren gelooven aan de waarheid van enkele alles beheerschende economische beginselen, evengoed als hij moet gelooven aan de groote cosmologische waarheden, al kan hij er niet aan denken, die zelf te onderzoeken, laat staan te bewijzen.

Is men eenmaal het stadium te boven, waarin reeds lang overwonnen dwalingen zich nog steeds als afwijkende richtingen kunnen doen gelden, dan zal ook het waandenkbeeld verdwijnen, dat verschil in kerkgeloof en religieuze opvatting verschil in economische denkbeelden ten gevolge moet hebben. Niet lang geleden voerde een Nederlandsch hoogleeraar in de theologie mij tegemoet, dat hij noodwendig andere theoretische opvattingen dan ik moest hebben, omdat hij aan den zondenval geloofde en ik niet. Hoe wonderlijk zulken een opvatting is, is alleen hiermede al te bewijzen, dat de grondleggers van de Oostenrijksche waardeleer Katholieken waren, en de geleerden, die den grond voor dezelfde leer in Engeland legden, rechtzinnige Protestanten.

Heeft men de autoriteit der economie eenmaal gevestigd, dan is daarmede ook de vraag welke plaats deze wetenschap als bijvak moet innemen, buitengewoon vereenvoudigd. De meeste menschen zijn thans zulke slechte econoomen, niet omdat zij niet in staat zouden zijn de grondwaarheden in zich op te nemen, maar alleen omdat het geloof daaraan telkens weer aan het wankelen wordt gebracht. De hoofdzaken, die ieder bewindsman, die met economische feiten in aanraking komt, steeds scherp in het oog moet houden, zijn in betrekkelijk korten tijd bij te brengen. Maar het is wonderlijk, hoe de menschheid door de eeuwen heen aan de meest grillige fantasieën geloof heeft willen slaan, en zoo gemakkelijk de eenvoudigste waarheden in den wind slaat. Misschien ligt het goede van dezen droevigen tijd daarin, dat deze waarheden ook aan den ongeloovigsten Thomas worden ingeschertpt.

Ik neem dus aan, dat wij krijgen een breed opgezette economische studie, omvattende ongeveer de vakken, die ik in mijn antwoord op de enquête aangaf, en dat natuurlijk de hoogleeraren en leeraren in de economie gerecruteerd worden uit de doctoren in de economie. Dan blijven nog twee brandende kwesties ter bespreking over, t.w. de sociologie als economistenvak en de vraag of een eventueel economische faculteit aan een universiteit, dan wel aan een Handelshoogeschool op haar plaats zou zijn.

Ik behoor tot degenen, die nog nooit hebben kunnen begrijpen, ook niet na lezing van de uitvoerige debatten, die daarover in Duitschland op vergaderingen en in tijdschriften zijn gevoerd, waaruit eigenlijk het vak bestaat, dat men met den naam van sociologie aanduidt.

Men kan natuurlijk sociologie als verzamelnaam opvatten en er een aantal vakken mee bedoelen; dan heeft het geen zin te spreken van onderwijs in de sociologie, maar moet men de verschillende vakken, die men er mee bedoelt, met name aanduiden.

Men zou er ook een reeds bestaand vak mee kunnen bedoelen, n.l. de filosofie der geschiedenis, maar dan heeft het geen zin in plaats van den ouden naam een nieuwen te gebruiken. Ik veronderstel dan ook, (en die veronderstelling berust mede op de overweging, van welke zijde in het algemeen de aandrang tot het opnemen van de sociologie als leervak, en nog wel als hoofdvak, komt:) dat men er mede het oog heeft op een zeer bepaalde maatschappijleer, n.l. de maatschappijleer van Karl Marx. En dan valt er op den genoemden wensch maar één antwoord te geven; dat men deze wetenschappelijk weerlegde, en ook door tal van socialisten verworpen leer als wetenschappelijke waarheid aan studenten zou mogen voorzetten, is uitgesloten: men stelle zich eens voor, dat men op het gebied van de physica of de medische wetenschap zou iets deed. Aanden anderen kant echter zal er ook thans wel geen enkel hoogleeraar in de economie zijn, die zijn leerlingen van deze leer niet doet kennis nemen.

Evenzeer staan de leervakken, die men onder den naam van sociologie kan samenvatten op mijn verlanglijst; maar dat zij nimmer de kern van de economische studie kunnen uitmaken, heb ik boven uiteengezet.

Er heerscht hier echter nog een misverstand, waar ik even op wil wijzen. Het wordt nogal eens voorgesteld, alsof het er bij de sociologie om zou gaan verschillende economisch-maatschappelijke stelsels, die in het verleden gegolden hebben of elders nog gelden, te beschrijven, en alsof daarin de economische voorlichting tot nu toe tekort zou zijn geschoten. Deze geheele aantijging berust naar het mij voorkomt op een misverstaan van het wezen der economische theorie. Deze houdt zich n.l. alleen bezig met het uiteenrafelen van het causale verband in het ruilverkeer. Er kan nimmer sprake van zijn, dat door theoretische studie de oogen gesloten zouden worden voor de mogelijkheid van kenteringen en veranderingen op economisch gebied. De economische toestanden met hun kenteringen en veranderingen vormen eenvoudig het studiemateriaal voor den economischen theoreticus. Natuurlijk kan het zijn, dat de theoreticus zekere stelsels en organisatie-vormen afkeurt, omdat zij naar zijn meening de productie zouden belemmeren. Maar zelfs, waar hij zich alleen bezig houdt met de toestanden in het ruilverkeer, daar spruit dit slechts daaruit voort, dat er zonder ruilverkeer, geen theoretisch-economische, maar alleen nog technische, psychische en andere vraagstukken zouden zijn; niet daaruit, dat diezelfde theoreticus zich niet zou interesseeren voor de toestanden in een socialistische maatschappij. Het object van zijn studie zou dan echter opgehouden hebben te bestaan.

En nu ten slotte de vraag, waar de economische

opleiding thuis zou hooren. Ik wil deze vraag geheel in het algemeen onder de oogen zien en dus afzien van het feit, dat er bij ons te lande reeds een Handelshoogeschool bestaat, waarheen zich bij voorkeur al diegenen wenden, die een economische opleiding op bredere basis wenschen, omdat deze Handelshoogeschool daar toe veel beter geoutilleerd is dan onze universiteiten. Men voelt echter, dat daarmede de vraag niet beantwoord is, in welke richting onze idealen moeten gaan; en dus sluit wat ik thans ga zeggen allerminst in, een gebrek aan waardeering voor wat te Rotterdam en op kleinere schaal te Amsterdam, gepraesteed wordt.

De vraag is principieel deze: is een Handelshoogeschool de aangewezen plaats voor de opleiding van een wetenschappelijk economist. Die vraag zou ik zeer beslist ontkennend willen beantwoorden. Zoo deed ook Karl Bücher in zijn lezing over de „Handelshochschulbewegung in Deutschland“ die men opgenomen vindt in zijn tweede deel, van: Die Entstehung der Volkswirtschaft en die hij hield juist naar aanleiding van gelijksoortige ontwikkeling der Deutsche handelshoogescholen als die, welke de Rotterdamsche hoogeschool ten onzent vertoont.

Ik beantwoord die vraag ontkennend, niet omdat de koopman voor de praktijk moet worden opgeleid en de economie voor de wetenschap op zou moeten leiden. Ook onze universiteiten leiden op zoowel voor de uitoefening van beroepen als voor de beoefening der wetenschap. Maar er is een groot verschil: de uitoefenaars van de academische beroepen verschillen dan alleen daarin van de wetenschappelijke beoefenaars der studievakken, dat zij zelf niet op verder onderzoek op het gebied van hun vak uitgaan, maar het wel voortdurend in toepassing brengen; de studie van het vak is dus de directe grondslag voor het uitoefenen van het beroep.

Dit is een geheel andere verhouding dan die tusschen koopman en economische studie. De koopman heeft iets geheel anders noodig voor zijn praktische leven dan het diep doordringen in de economie. Dit kan dus voor hem nooit anders dan een liefhebberij zijn.

Natuurlijk heeft een koopman zekere kennis van tal van vakken noodig, en hoe breder onderlegd hij is, hoe meer te waardeeren hij zal zijn als sociale verschijning; maar dit is toch iets anders, dan dat men van een koopman tegelijk zou kunnen maken een wetenschappelijk opgeleid geograaf, historicus, ethnoloog, psycholoog, philoloog en wat niet al meer. Welnu, evenmin kan hij zijn een wetenschappelijk opgeleid economist. De handelshoogeschool zal daarom m.i. altijd moeten afzien, hetzij van het zijn van een handelsschool, hetzij van het zijn van een hoogeschool. In het eerste geval verdient het natuurlijk verreweg de voorkeur, dat de economische faculteit een onderdeel van een universiteit uitmaakt en niet afzonderlijk gevestigd is.

Een symptoom van den principieel onlogischen toestand zijn m.i. de wanhopige pogingen, die men doet om de wetenschap der bedrijfsleer te vestigen. Tot mijn genoegen heb ik gezien, dat een schrijver, die voor zoover ik weet een oudleerling der Rotterdamsche hoogeschool is, van dit vak zegt, dat het is een eigenaardig vak, waarvan omvang en wezen nog lang niet vast staan; dat men er thans onder verstaat: techniek beschrijving van handel en bedrijf, (welke beschrijving dan m.i. onder andere vakken zou vallen, en zeker geen eigen vak zou zijn;) en daarnaast het opstellen van regelen, hoe koopman en industrieel dienen te handelen, wat natuurlijk in het geheel geen wetenschappelijk vak is, maar gelijk de schrijver het ook zelf noemt een „Kunstlehre“. ¹⁾

¹⁾ [Schr. doelt hier blijkbaar op de beschouwingen door Dr. H. M. Hirschfeld, die inderdaad zijn graad aan de Handels-Hoogeschool verwierf, in de „Maasbode“ van 17 Nov. 1923 aan de studie in de economie en de bedrijfsleer in Nederland gewijd. Hetgeen Mejuffr. v. D. uit zijn betoog

Het eenige onderdeel van het koopmansvak, dat m.i. wel in aanmerking zou komen om ondergebracht te worden in een wetenschappelijke-economische studie, is de boekhouding. De bestudeering der dubbele boekhouding scherpt toch in hooge mate het zuiver denken; en de fouten, die men iederen dag aantreft bij schrijvers over handels- en betalingsbalans zijn in hoofdzaak zuiver boekhoudingsfouten, die geen goed accountant maken zou.

Mocht ooit te onzent de studie der economie op breeden grondslag worden gevestigd, dan zou deze studie een zoo uitnemende onderlegging voor het bekleeden van functies in het staatkundig leven geven, dat m.i. wel een even groote toeloop te wachten zou zijn als men b.v. in Duitschland reeds heeft waargenomen en ook de toeloop naar de Rotterdamsche hoogeschool doet voorzien. Aan den anderen kant zal de beoefening van de economie als wetenschap altijd binnen enge grenzen beperkt blijven, omdat zij als zoodanig geen perspectieven biedt. Haar grondwaarheden zijn van het hoogste gewicht voor het economisch leven. Zij geven de oplossing voor de drie groote vraagstukken van den tegenwoordigen tijd: de vraagstukken van loon, handelspolitiek en geldwezen. Maar de verdere uitwerking dezer waarheden, b.v. van de toerekeningsleer, moge voor den vakman vol bekoring zijn, practisch kan zij niets meer opleveren.

Ten slotte nog één opmerking, n.l. deze, dat ik mij van ganscher harte aansluit bij diegenen, die het invoeren van praktische oefeningen voorstaan. Eerst door zelf gedachte-constructies uit te werken verkrijgt men de voor de economie noodige denkroutine, d.w.z. men leert al schrijvende; en waar thans hier te lande geen instituten bestaan waar bij wijze van oefening en onder leiding economische vraagstukken worden uitgewerkt, als in de Deutsche Seminarie, daar wordt het publiek het proefkonijn, wat niet ten bate van onze economische voorlichting kan strekken.

E. C. VAN DORP.

[Een enkel woord slechts naar aanleiding van de beschouwingen aan het slot van bovenstaand artikel.

In de eerste plaats mag men het te Rotterdam en Amsterdam gegeven academisch handelonderwijs niet vergelijken met het Deutsche, waar met andere en lagere eischen van toelating wordt genoeg genomen dan in Nederland en de handels-hoogeschool dan ook geen doctoraat verleen kan.

Ook een juridisch-economische of alleen economische faculteit zou haar hoorders in hoofdzaak heb-

inzake de bedrijfsleer aanhaalt geeft daarvan echter een onjuisten indruk. Om den schrijver en het genoemde vak recht te doen wedervaren moge daarom de desbetreffende passage hier volledig volgen:

„Nu is de de bedrijfsleer een eigenaardig vak, waarvan omvang en wezen nog lang niet vaststaan. Onder dit vak rekent men thans in de eerste plaats techniekbeschrijving van handel en bedrijf en daarnaast het opstellen van regels, hoe koopman en industrieel dienen te handelen („Kunstlehre“). In de laatste jaren is op dit gebied echter ook een andere richting bemerkbaar. Deze houdt zich bezig met het theoretisch onderzoek naar de verschillende verschijnselen, welke op de onderneming betrekking hebben. Wij hebben hier dan feitelijk te maken met een deel der economie, zoodat een principieele grenslijn moeilijk te vinden is. De verklaring van het financieringsprobleem en van de waarde der verschillende activa der onderneming grenzen aan de theoretische economie. Slechts de mate van abstractie is hier een verschillende.”

Komende op deze nieuwe richting zeide Prof. Dr. N. J. Polak in zijn inaugureele rede: „Dit onderzoek naar oorzak en samenhang der verschijnselen (in de moderne onderneming) acht ik thans de taak der bedrijfsleer. Zodoende zal deze worden een tak der economische wetenschap, zoekend naar tendenzen op een terrein, voor welks exploratie de economen de technische outillage missen.”

Moeilijk valt in te zien, waarom bij deze opvatting het pogen van de beoefenaren der bedrijfsleer wanhopig zou zijn. — W.]

ben af te leveren voor de practijk. In zoover zou er vermoedelijk al heel weinig verschil zijn met de handels-hoogeschool, waarvan trouwens allermint kan worden gezegd, dat al haar studenten toekomstige kooplieden zijn. De vorming van een kern met actieve wetenschappelijke belangstelling, die aan de handels-hoogeschool duidelijk aanwijsbaar is, zou zich dan ook aan een economische faculteit vermoedelijk op dezelfde wijze voltrekken. Het eenige verschil, dat in dezen gewicht kan hebben, is dat aan de universiteit de aanwezigheid van andere faculteiten aan zuiver wetenschappelijke studie ten goede kan komen. Dit is echter een onderscheid niet in, doch buiten de eigenlijk economische studie gelegden. — B.]

DE ECONOMISCHE ONTWIKKELING VAN SOVJET- RUSLAND.

II. De Economische toestand.

Een enkel woord over den economischen toestand van Rusland, voor zoover daarover op het oogenblik, dat ik dit schrijf, gedetailleerde gegevens beschikbaar zijn.

Een zekere stijging in de productie ving in Maart 1923 aan. Volgens ontvangen inlichtingen over de werkzaamheden in de staatsbedrijven in genoemde maand, viel in 1500 ondernemingen, welke 28 bedrijfstakken omvatten en 837110 arbeiders telden, een productiestijging naar de waarde met 13,8 pCt. t.o.v. Februari waar te nemen. Nu was het aantal arbeidsdagen in Maart wel is waar wat groter dan in Februari, n.l. 11 pCt. (14266 tegen 12930 duizend), doch ook als men dit in aanmerking neemt viel er een kleine stijging der arbeidsproductiviteit te constateeren.

Wat de afzonderlijke takken van bedrijf aangaat, bedroeg de steenkolenproductie in Maart 68,796,000 pud tegen 59,934,000 in Februari. De naphta-productie bedroeg 26,1 millioen pud tegen 23,3 millioen pud in Februari, een stijging van 12 pCt. dus. De productie van naphta door compressoren nam van maand tot maand toe en maakte in Maart 56,7 pCt. der totale productie uit, wat op het langzamerhand weder gezond worden der naphta-industrie wijst. De verbetering van den toestand komt eveneens tot uitdrukking in het feit, dat het aantal bronnen in bedrijf (in Januari 1734, in Februari 1805 en in Maart 1917) zoowel als het aantal boringen (over de genoemde maanden resp. 158, 189 en 204) en de bereikte diepte stegen.

Een dergelijke ontwikkeling toont de erts-productie aan.

	Maart 1923 Duizend. Pud	In % van Febr. 1923.
Ijzererts	1831	114
Mangaanerts	498	112
Mangaanerts van bijzonder hoog gehalte	340	—
Koperkies	326	137
Zwavelkies	144	157
Asbest	53	171

Het aantal daarbij werkzame arbeiders steeg met 13,6 pCt., het totaal aantal arbeidsdagen met 25 pCt., zoodat de prestatie der arbeiders met 3,5 pCt. toenam.

De winning van goud en platina bedroeg in Februari 1761 pond goud en 174 pond platina. In Maart waren deze cijfers resp. 25 en 80 pCt. hooger.

De toestand in de Russische ijzerindustrie komt in de volgende cijfers tot uiting. In Maart waren 29 hoogovens in bedrijf

	In duizenden Pud	In % v. Febr. '23	In % v. Mrt. '22
met een ruwijzer productie van:	1833	118	176
en 39 Martinovens, met een pro- ductie van	2862	130	150
aan walsproducten werd gepro- duceerd:	2888	142	161

In de ijzerindustrie waren op 1 April jl. in totaal 137591 arbeiders werkzaam, die in Maart in 3,3 miljoen arbeidsdagen voor 12,7 miljoen goudroebel producten leverden, of gemiddeld 3,3 Roebel per arbeider per dag tegen 3,2 Roebel in Februari.

Voor den toestand in de textielindustrie zijn de volgende getallen karakteristiek. De gegevens betreffen de 165 katoentabrieken, waarvan 64 pCt. zonder onderbreking werkte, terwijl bijna 12 pCt. den arbeid zoo nu en dan voor korten tijd moest stopzetten en waarvan bijna 25 pCt. geheel stil lag. Het aantal arbeiders veranderde ten opzichte van de vorige maand weinig en bedroeg op den eersten April 213132. In den loop van de maand werkten 3.192.000 spindels of 45 pCt. van het totaal. Het aantal getouwen in bedrijf beliep 98601. De productie van garens, half- en eindproducten bedroeg:

	Mrt. '23	Mrt. '22	Febr. '23
Garens (in duizenden Pud)	475,1	135,3	407,5
Ruwe (weefsels in duizenden			
Arschin ¹⁾	83,0	18,7	72,9
Gereede goederen (in duizenden			
Arschin)	78,5	17,1	69,7
Stukgoed (in duizenden Arschin).	317,3	160,0	531,4

De waarde der productie wordt op 15,76 miljoen goudroebel geschat.

Op de prestaties der wolfabrieken, waarvan 68,4 pCt. in volbedrijf en 12 pCt. met geringe arbeidsverkortung werkten en die 48826 arbeiders werk gaven, geven de volgende cijfers een kijk. De productie van garens bedroeg in Maart 83.100 pud, die van halfproducten 3.278.000 Arschin, terwijl die van eindproducten 3.318.000 en die van stukgoed 323.000 Arschin beliep. Met Februari vergeleken steeg de productie van 7—15 pCt. en ten opzichte van Maart 1922 zelfs met 30 pCt.

Een nog meer beteekenenden stap vooruit heeft de linnenindustrie gedaan, waarvan de productie in Maart tegenover Februari met 18 en tegenover Maart 1922 met 70 tot 77 pCt. steeg, hoewel het aantal arbeiders slechts met 50 tot 55 pCt. is toegenomen.

De arbeid in de lederfabrieken is ten opzichte van Februari van 22,4 pCt., ten opzichte van Maart 1922 met 44 pCt. gestegen.

Gedurende April is in de staatsbedrijven, over welker werkzaamheden gegevens beschikbaar zijn, weder minder gewerkt dan in Maart. Dit is hoofdzakelijk het gevolg van het Paascheest en van de afvloeiing van een deel der arbeiders voor het verrichten van landarbeid. Overigens is deze afvloeiing naar het platteland in 1923 geringer dan in vorige jaren.

In Mei valt een stijging van het aantal te werk gestelde arbeiders en ook van de productie waar te nemen. Het aantal der eersten bedroeg in de staatsnijverheid 858.800. De productie nam tengevolge van het hooge aantal arbeidsdagen toe, hoewel eenige bedrijfstakken door het hoogwater, dat in het voorjaar optreedt, te lijden hadden.

De kolenproductie bedroeg in April 46,2 miljoen Pud, die van naphtha 25,8 miljoen Pud, of 98,2 pCt. van de Maart-productie. 29 nieuwe boorgaten werden in bedrijf genomen, zoodat in totaal 1834 (daarvan 1508 in Bakoe en 227 in Grosny) in bedrijf waren. Het aantal in de naphtha-productie werkende arbeiders is van 27.200 tot 29.400 gestegen.

In Mei bedroeg de kolenproductie, 577 miljoen Pud of 124,8 pCt., van die van April. De naphtha-productie steeg tot 27,6 miljoen Pud en het aantal boorgaten in bedrijf tot 1836, (waarvan 1449 in Bakoe en 242 in Grosny). Het aantal arbeiders steeg verder tot 32,600.

De volgende hoeveelheden erts werden in Maart, April en Mei geproduceerd:

¹⁾ 1 Arschin = ruim 67 cm.

	(in duizenden pud.)		
	Mei	April	Maart
IJzererts	1787	1521	1831
Mangaanerts	497	478	498
Mangaanerts van bijzonder hoog			
gehalte	362	398	377
Zwavelkies	70	175	127
Koperkies	402	364	326
Asbest	109	45	33

Het aantal in deze bedrijven werkzame arbeiders bleef in April ongeveer gelijk aan dat in Maart, de productiviteit van den arbeid steeg slechts in het Kriwoj-Rog-gebied, terwijl zij in het algemeen tengevolge van de reeds vermelde omstandigheden daalde. Opvallend is de verdere stijging van de productie in het Kriwoj-Rog-gebied van 967000 Pud in April tot 1.477.000 Pud in Mei. In den Oeral is de ijzerertsproductie gedaald.

In April waren 28 hoogovens in bedrijf

	(in duizend Pud.)	pCt. v. d.	pCt. v. d.
		Maart '23 prod.	April '22 prod.
Met een ruwijzer prod. van	1545	84	199
De opbrengst van de 40			
Martinovens bleef bijna			
onveranderd en bedroeg	2345	99	170
De walswerken leverden...	2303	86	83

De ijzer-metallurgische industrie vertoont in Mei met 25 hoogovens in bedrijf een zekere daling, die geheel voor rekening van den Oeral komt. De productie van de walswerken bedroeg 2.711.000 Pud of 118 pCt. van de Aprilproductie. In vergelijking met Mei 1922 vertoont de productie van ruwijzer een stijging van 100 pCt., 84 pCt. voor Martinijzer en 107 pCt. voor walswerfabrikaten.

Van de 167 bedrijven in de katoenindustrie waren in Mei 116 in bedrijf met een totaal aantal arbeiders van 218.900 op 1 Juni. De productie der hoofdfabrikaten blijkt uit de volgende tabel:

	Mei	April	In pCt.
Garens (in tonnen)	6549	5176	126,4
Ruwe weefsels (in mill. meters)	56,95	42,54	133,9
Eindproducten (in mill. meters)	49,73	42,35	117,4

De productie in Mei vertoont een toeneming ten opzichte van de vorige maand, maar een daling ten opzichte van Maart, toen de productie 7462 ton garens, 58,46 miljoen Meter ruwe weefsels en 53,04 miljoen Meter eindproduct bedroeg.

In de wolindustrie waren in Mei 287.200 spindels in bedrijf (in April 275.300) benevens 6957 getouwen (6854 in April).

Van de productie geven de volgende cijfers een beeld:

	Mei	April	Mei
	1923	1923	1922
Garens (in tonnen)	1114	1002	859
Halffabrikaat (in duizenden meters)	1919	1621	1649
Eindproducten (in duizenden meters)	1793	1332	2301

In de linnenindustrie bedroeg het aantal arbeiders op den 1sten Mei 55600, het gemiddelde aantal der te werk gestelden echter slechts 40700. De productie geeft voor Mei en April de volgende cijfers:

	Mei	April	Mei
	1923	1923	1922
Garens (in tonnen)	2538	2170	1694
Weefsels (in duizenden meters) ..	6359	5692	4009

In de lederindustrie werkten 136 bedrijven met 16900 arbeiders. De productie vertoont tegenover April een stijging van 7 pCt. In de papierindustrie waren in Mei slechts 38 fabrieken in bedrijf met 17300 arbeiders. Geproduceerd werd 319.300 Pud papier tegenover 284.600 in April, voorts 30.100 Pud carton, 102.400 Pud cellulose en 83.100 Pud houtpulp. In de gummi-industrie was de productiviteit even hoog als in April. In de porselein- en steengoed-branchen steeg de productie in Mei met 94 pCt.

De maand Juni vertoont weder een geheel ander

beeld. De volgende cijfers omvatten 1265 industrieele ondernemingen of meer dan 60 pCt. van de geheele genationaliseerde industrie.

De bedrijvigheid vertoont sedert den aanvang van het jaar een voortdurende stijging, welke gemiddeld 2 pCt. per maand bedraagt. Op den 1sten Juni bedroeg het totaalcijfer der te werk gestelde arbeiders 855,600, hetgeen tegen het einde der maand tot 862,300 gestegen was. Het totaalcijfer van de arbeidsdagen bedroeg 5 pCt. meer dan in Mei en was per arbeider 21,3 in Mei en 22,3 in Juni.

De bruto-opbrengst wordt voor de maand Mei op 78,548,000 Roebel, voor Juni op 83,762,000 Roebel, volgens de prijzen van 1912 geschat. De productiestijging bedraagt derhalve 7 pCt. en beteekent een vergroote arbeidsproductiviteit en een meer economische en rationeële aanwending der arbeidskrachten.

In Juni werden 59,4 Millioenen Pud steenkolen gewonnen, dat is 104 pCt. van de Meiproductie. In het bijzonder valt in het Dongebied een stijging te constateeren. Het aantal arbeiders is in den kolonmijnbouw tengevolge van oogstwerkzaamheden iets teruggegaan en bedroeg 99 pCt. van het cijfer van Mei.

De totale productie van naphtha beliep 26,2 millioen Pud tegenover 27,6 millioen Pud in Mei. De boorwerkzaamheden zijn in alle naphtagebieden toegenomen, de arbeidskrachten vooral in Bakoe. De naphtha-distillatie levert 15,6 millioen Pud producten tegen 16,8 millioen Pud in Mei. De ertsproductie vertoont een belangrijke stijging. In totaal werd gewonnen in duizenden Pud:

	Juni	Mei
IJzererts	3.393	1.787
Mangaanerts	648	497
Koperkies	489	403
Zwavelkies	81	70
Asbest	327	109

De ijzerertsproductie is in het bijzonder in den Oeral gestegen. Vermeldenswaardig is ook het stijgen der asbestproductie, daar naar dit erts een groote vraag in het buitenland bestaat.

De ijzermetallurgie vertoont in Juni wat betere, zij het ook niet geheel gelijkmatige resultaten. De productie van ruwijzer komt in de volgende cijfers tot niting.

	Hoogovens in bedrijf.	Juni in 1000 Pud.	Mei in 1000 Pud.	In % van Mei.
Oeral	13	765	711	107
Zuiden	2	387	387	100
Centraal Rusland	9	321	327	98
In totaal ..	24	1.473	1.425	103

Stijging der productie is derhalve slechts in het Oeralgebied te constateeren. De productie der Martinovens bedroeg in de drie gebieden 3,932.000 Pud tegen 3,894.000 Pud in Mei. De walswerken leverden in Juni 2,936.000 Pud tegenover 2,711.000 Pud in Mei.

In de metaalindustrie valt een opmerkelijke stijging te bespeuren. In 162 bedrijven waren 157400 arbeiders werkzaam, d.w.z. 3,6 pCt. meer dan in Mei. De bruto-productie is naar de waarde berekend echter met 12,3 % gestegen.

Een daling geeft de gummi-industrie te zien. De productie van gummischoenen, die in vorige maanden meer dan 1 millioen paar bedroeg, is in Juni op 485,000 paar gedaald.

Ook in de luciferindustrie valt een gedeeltelijke stilstand waar te nemen. Het aantal arbeiders daalde van 9500 tot 7500, de productie van 112.000 kisten in Mei tot 93.600 kisten in Juni.

In de papierindustrie bedroeg de productie in 45 tot een trust vereenigde ondernemingen 335.000 Pud papier, 42.000 Pud carton, 130.700 Pud cellulose en 81.800 Pud houtpulp, in totaal ter waarde van 2.035.000 Roebel tegen 1.926.000 Roebel in Mei. De bedrijvigheid in de papierfabrieken wijst ondanks de gevolgen van de voorjaarsoverstroming op een voortdurende stijging.

In de lederindustrie heeft de concentratie verderen voortgang gemaakt en is het aantal fabrieken met 3 verminderd. In bedrijf waren 131. Het aantal arbeiders steeg daarentegen met 1,3 pCt. en beliep 17.143. Opgeleverd werden 368429 stuks groote huiden d.w.z. 2 pCt. minder dan in Mei en 296118 stuks kleine huiden of 7 pCt. meer dan in Mei.

In de tot een trust vereenigde katoenindustrie waren in Juni 114 fabrieken met 218661 arbeiders in bedrijf. De productieresultaten zijn de volgende:

	Juni	Mei	In %
Garens (in tons)	7.659	6.549	117
Halffabriekaat (in 1000 M.)	60,846	59.950	107
Eindproducten (in 1000 M.)	58,088	49.734	117

De garensproductie is ten opzichte van Juni met 50 pCt., die van geweven stoffen met 70 pCt. toegenomen.

In de wolindustrie waren in Juni 71 fabrieken met 48500 arbeiders in bedrijf. Het aantal arbeiders en spindels vertoont een neiging tot daling. De productie van de gewichtigste fabrikaten blijkt uit de volgende cijfers:

Fabrieken van:	Fijne doeken	Kamgaren	Grove doeken
Garens in tonnen	461,1	150,3	675,7
Halffabriekaat (in duizenden M.)	638,6	926,4	596,9
Eindproducten (in 1000 M.)	586,5	931,4	479,9

Tegenover Mei vertoont de productie van Juni een stijging van 13 pCt. voor de garens, van 11 pCt. wat de halffabrikaten en 9 pCt. wat de eindproducten aangaat.

In de vlasindustrie waren van de 65 tot een trust vereenigde linnenfabrieken in Juni 50 met 54100 arbeiders en 225 spindels en 8466 weefstoelen in bedrijf. De productie vertoont eveneens stijging ten opzichte van Mei:

	Juni	Mei	In %
Garens (in tonnen).....	2.801	2.358	110
Weefsel (in 1000 M.).....	6.866	6.359	108

In de voornaamste takken van de textielindustrie heeft dus noch het gebrek aan katoen en enige wolsoorten, noch de algemeene productiedaling in het zomerseizoen een vermindering der productie ten gevolge gehad.

DR. S. MILLNER.

* * *

[In de sindsdien verlopen maanden zijn verschillende berichten over een economische crisis in Rusland in de pers verschenen. Dat er inderdaad stagnatie is geweest, blijkt uit een mededeeling van den onder-voorzitter van den Raad van Arbeid en Verdediging, den heer Rykov, in de Izvestia van 27 Nov. l.l. Hoewel de crisisgeruchten overdreven achtend, geeft hij toe, dat gedurende en na het oogstseizoen de bedrijvigheid is verminderd. In de voorafgaande maanden waren nl. in de landelijke districten voorraden aangelegd van industrieproducten, welke naar verwacht werd, door de boeren uit de oogstopbrengst zouden worden gekocht. Het bleek echter volgens den heer R., dat de boeren allereerst hun belasting uit het provenu van den oogst voldeden, waardoor de verkoop der genoemde voorraden in September en October beneden de verwachting bleef. De kortlopende credieten, welke door de industrieën aan de handelsorganisaties in de dorpen verleend waren, konden derhalve soms niet tijdig worden afgelost en een aantal dezer organisaties ging failliet. Sinds den aanvang van November verbeterde toestand, de landbouwdistricten begonnen weer meer te koopen en ten tijde dat de mededeeling verscheen was de crisis aldus de heer R., die de zaken ambtshalve allicht wat optimistisch beziet, op weg, overwonnen te worden, hetgeen ook bleek uit het opheffen van arbeidsduurverkortingen. Overigens is het duidelijk, dat de sterke verarming der landbouwende bevolking, waarover Dr. Millner in zijn vorig artikel o.m. schreef, de herleving der industrie, ondanks het belangrijke

herstel, dat onder de werking der Nep, gelijk hierboven bleek, valt te bespeuren, nadeelig moet beïnvloeden en wel te meer, naar bericht wordt, de prijsverhouding tusschen industrieele en landbouwproducten zich zeer ten ongunste van de laatste heeft gewijzigd. — Red.]

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

HET GELDWEZEN EN DE RIJKS-CONFERENTIE.

Dr. T. E. Gregory te Londen schrijft ons:

Nu het protectievraagstuk voorloopig van de baan is, is het wel zeker, dat de strijd over het geldwezen zal herleven. In de eerste plaats zal wel critiek worden geoefend op de fiduciaire grens, aan de circulatie der Currency Notes gesteld. Deze grens is voor 1924 op 248.2 miljoen gesteld tegen 270.2 miljoen in 1923. Er valt dus een daling van 22 miljoen te constateeren in dat deel der circulatie, dat voor uitzetting vatbaar is, zonder dat de dekking in goud of biljetten van de Bank of England toeneemt en daar men op een herleving in handel en bedrijf in de eerstvolgende maanden vertrouwt, zal de vraag, of een wijziging van het Cunliffe-plan vereischt is, dringender worden dan zij tot dusverre is geweest.

In de tweede plaats zal de nieuwe aanval van den heer Keynes op den gouden standaard de aandacht vestigen op de vraag, of het wel raadzaam is daartoe terug te keeren, terwijl anderzijds de schitterende verdediging van dien standaard door Sir Charles Ad-dis te Edinburgh, juist voor Kerstmis, den aanhangers daarvan een belangwekkende nieuwe uiteenzetting van hun standpunt heeft gegeven. Op deze kwestie hoop ik in een volgend artikel terug te komen. Ditmaal zou ik de aandacht Uwer lezers willen vestigen op de discussie over het vraagstuk van het Rijks-geld op de Rijks-Conferentie, welke in den afgelopen herfst gehouden werd. Dank zij de publicatie van een vrijwel volledig proces-verbaal van de handelingen der Economische Conferentie wordt het nu mogelijk de daar behandelde kwesties veel duidelijker uiteen te zetten, dan voordien kon geschieden. Het binnenland-sche vraagstuk is aan het Rijksvraagstuk vastgekoppeld door het feit, dat o.a. de Economische Conferentie opnieuw den nadruk heeft gelegd op de wenschelijkheid van een spoedigen terugkeer naar den gouden standaard, door het aanvaarden van de resoluties van een sub-commissie voor de wisselkoersen tusschen de deelen van het Rijk.

De kwestie werd ter Economische Conferentie opgeworpen door de vertegenwoordigers van Nieuw-Zeeland en Australië, die de aandacht vestigden op de moeilijkheden, waarmede men in de laatste jaren bij remises tusschen Australië en Londen had te kampen gehad en die ook met kracht wezen op de als over-dreven beschouwde provisies, welke door het bankkartel, dat de Australische wisselmarkt beheerscht, voor zoover het remises betreft, worden berekend. Deze klachten werden althans tot op zekere hoogte door den vertegenwoordiger van Zuid-Afrika ondersteund. Dat de jongste schommelingen in de handelsbeweging de taak der bankiers buitengewoon moeilijk moeten hebben gemaakt blijkt uit de volgende tabel, die de wijzigingen aangeeft in de handelsbalans de verschillende deelen van het Rijk, gedurende de jaren van hoog-conjunctuur en scherpste depressie.

(In miljoenen Ponden)

		Invoer	Uitvoer	Uitvoer-surplus	Invoer-surplus
Egypte ¹⁾ .	1919-'20	87	113	26	—
	1920-'21	71	37	—	34
Australië.	1919-'20	99	150	51	—
	1920-'21	164	132	—	32
Nieuw-Zeeland..	1919-'20	39	47	8	—
	1920-'21	66	51	—	15
Zuid-Afrika ..	1919-'20	73	94	21	—
	1920-'21	91	62	—	29

1) Egyptische ponden.

Deze cijfers zijn ontleend aan een uiteenzetting van den heer Darling en de wezenlijke beteekenis van de discussie ter Rijks-Conferentie aan de kwestie van de wisselkoersen tusschen de deelen van het Rijk gewijd, ligt in het feit, dat zij een stevigen duw heeft gegeven aan hen, die het plan tot regeling der wisselkoersen voorstaan, waaraan de naam van den heer Darling in het bijzonder is verbonden. Er moge even worden herinnerd aan hetgeen de heer Darling wenscht. De laatste maal vóór de Conferentie, dat hij zijn inzichten uiteenzette bleek, dat hij een plan had otworpen voor de schepping van een rijksschatkistwissel, die als grondslag zou dienen niet slechts voor de bestaande biljettencirculaties in de deelen van het Rijk, doch die van voldoende omvang zou zijn om tot uitzetting dezer circulaties in de toekomst in staat te stellen, waarbij voorgesteld werd de grens op ongeveer 1600 miljoen Pond Sterling te stellen. Op het overschot van de ontworpen emissie boven het bestaande volumen ruilmiddel zouden de in de verschillende deelen van het Rijk gevestigde banken kunnen inschrijven en de kern van het plan van den heer Darling bestond nu hierin, dat al deze schatkistwissels, die hij Imperial Currency Bills geliefde te noemen, in Britsche munt of in die van één der deelen van het Rijk ter keuze van den houder zouden kunnen worden ingewisseld. De houder zou natuurlijk zijn wissel kunnen laten afloopen, waardoor hij automatisch in het bezit zou komen van het geld van het land, waarin hij zich bevond of hij kon hen in de open markt verkoopen. Een onderscheid van methode, dat het beginsel niet raakt. De beteekenis van het voorstel ligt in zijn toepassing op de wisselkoersen. Indien er bijv. in Australië een voortdurende vraag zou zijn naar wissels op Londen, aan welke vraag de banken uit hun Londen-sche saldi niet konden voldoen, zouden zij schatkist-wissels (Imperial Currency Bills) te Londen kunnen te gelde maken, hetzij direct, hetzij door verkoop in de open markt en op deze wijze den koers stabiliseeren. Men ziet, dat indien de heer Darling had aanbevolen het uit te geven bedrag der Imperial Currency Bills niet grooter te maken dan het bestaande geldvolumen, aankoop van Imperial Currency Bills in Australië een daling van het Australische prijsniveau en een automatische aanpassing tusschen het Australische en Britsche prijsniveau zou hebben beteekend. Door het feit echter, dat zijn plan gebruik maakt van een marge heeft het het groote nadeel, dat het behalve de poging de wisselkoersen tusschen de deelen van het Rijk te stabiliseeren, niets doet om een daling dezer koersen gezamenlijk ten opzichte van de Amerikaanse of een andere waarde vaste munt te voorkomen. De wenschelijkheid het plan-Darling te bespreken werd door den vertegenwoordiger ter Conferentie van Nieuw-Zeeland aan de orde gesteld. Maar gezegd moet worden, dat het bij de vertegenwoordigers der andere Dominions al een zeer koel onthaal vond. De vertegenwoordiger van Zuid-Afrika wees het zonder omslag af en aangezien de munten van Indië en Canada verschillen van die van de rest van het Rijk besloten de vertegenwoordigers dezer twee landen, dat ook zij met het plan niets van doen wilden hebben. Een sub-commissie werd benoemd om de kwestie te onderzoeken en zoodanige getuigen te hooren als zij verlangde voor zich te zien.

Deze sub-commissie had voor zich als grondslag een Memorandum, bekend als I.E.C. 23—33, dat zeer duidelijk de teekenen vertoont geschreven te zijn door den heer Hawtrey van de Treasury. Het memorandum wijst er op, dat in de dagen voor den oorlog de gouden standaard slechts *uiteindelijk* de grondslag was van de wisselkoersen tusschen de deelen van het Rijk en dat de *werkelijke* methode, waardoor deze werden gecontroleerd, de aanwending van sterling-saldi in Londen was m.a.w. dat het Rijk voor den oorlog in werkelijkheid den goud-exchange standaard had.

Het punt, waar het in werkelijkheid om gaat, is daarom, of het onder de huidige omstandigheden niet mogelijk is met wat men zou kunnen noemen een papier-exchange standaard volgens een dergelijke methode te werken en naar verwacht mocht worden zet het memorandum uiteen, dat op dit gebied niet de geringste moeilijkheid bestaat, ofschoon de afwezigheid van centrale banken in bepaalde deelen van het Rijk de zaak wat moeilijker maakt dan zij anders zou zijn geweest. Daarom oppert het, dat de Commonwealth Bank of Australia en de Zuidafrikaanse Reservebank een Sterling-exchange standaard op Londen zullen accepteren. Het plan-Darling wordt derhalve verworpen, aangezien het objectief beschouwd onnoodig is, nog geheel afgezien van de moeilijkheden, welke eraan inhaerent zijn. Deze moeilijkheden zijn naar het memorandum uiteenzet twee in getal.

In de eerste plaats, wie zal de emissie garandeeren en in de tweede plaats, zal het bij afwezigheid van centrale bankeninstituten niet kunnen voorkomen, dat het bedrag aan Imperial Currency Bills, dat de banken in de diverse Dominions houden, zal zijn uitgeput, voordat zij de noodzakelijke stappen hebben genomen om de credietuitzetting in hun gebied in te perken. M.a.w. men kan volgens het plan-Darling niet werken, zonder dat men de credietbehoefte onder controle heeft, zonder een daartoe geëigende centrale credietinstelling in ieder der Dominions dus, doch indien een centrale bank eenmaal is opgericht kan stabiliteit der wisselkoersen worden bereikt zonder het plan-Darling.

Wat de klachten tegen de Zuid-Afrikaansche en Australische bankiers met betrekking tot hun provisieberekening voor remises betreft, deze beschouwt het memorandum ten deele als gerechtvaardigd. Er wordt op gewezen, dat de marge tusschen den koop- en verkoopprijs, welke deze bankiers berekenen, veel hooger is dan die der Canadeesche banken en dat de rentevoet, welke door de banken wordt toegepast op langlopende wissels uitkomt op $4\frac{1}{2}$ à 5 pCt. bij de Australische en op $6\frac{1}{16}$ pCt. bij de Zuidafrikaansche banken. De vraag of deze rentevoeten werkelijk onredelijk zijn voor de landen, waarop zij betrekking hebben, wordt in het memorandum eigenlijk niet behoorlijk behandeld en gegeven de hooge rentestand, welke in nieuwe landen heerscht, mag het in twijfel getrokken worden of de klachten, dat de banken zulke buitensporige eischen stellen, wel zoo gegrond zijn. De sub-commissie, die de zaak onderzocht, nam eenstemmig drie resoluties aan, waarvan de eerste inhoudt, dat de moeilijkheden op het gebied der wisselkoersen tuschen de deelen van het Rijk zullen verdwijnen, wanneer de gouden standaard is hersteld, de tweede het Imperial Currency Bills-voorstel verworpt en de derde betoogt, dat een sterling-exchange standaard en oprichting van centrale banken de huidige moeilijkheden zouden helpen overwinnen, terwijl de klacht inzake de hooge provisies wel eenigszins gerechtvaardigd wordt geacht.

Hiermede was de zaak afgelopen, voorzover het de Rijk-Conferentie betrof, aangezien deze resoluties door de Economische Conferentie in pleno werden onderschreven. De heer Darling heeft sindsdien echter van replek gediend in het jongste nummer van het „Empire Magazine”. Hetgeen hij daar aanvoert kan het best worden besproken in verband met een overzicht van de opvattingen van den heer Keynes en Sir Charles Addis in een volgend artikel.

(De beste officieele bron om uitvoerig na te gaan hetgeen ik hierboven opmerkte is *Cmd. 2009 of 1924, Record of Proceedings and Documents of the Imperial Economic Conference*).

T. E. GREGORY.

DE FRANSCHEN HANDELSPOLITIEK IN HET BEZETTE GEBIED.

Een medewerker te Frankfort a/M. schrijft ons d.d. 7 Januari 1924:

Het doel der Fransche handelspolitiek in het be-

zette gebied is in de eerste plaats, door maatregelen van politieke aard, zooals in- en uitvoerverboden enz., de economische macht zoodanig in handen te krijgen, dat men den gang van zaken in dit gebied eenigszins kan beheerschen. Doordat bijv. voor den uitvoer van bijna alle artikelen en vooral van die der groote industrie, consenten moeten worden aangevraagd, waarvan de verleening niet van bepaalde condities afhangt, doch vrij algemeen aan het goedgevallen der Fransche overheid is overgelaten, is het natuurlijk mogelijk de ontwikkeling der industrie in het bezette gebied zeer sterk te beïnvloeden. Men kan zelfs nog verder gaan. Doordat men de belasting op steenkolen in handen heeft, is men zelfs in staat ook op de productiekosten van het onbezette gebied een invloed uit te oefenen, welken men eventueel ten nadeele van zijn „Exportfähigkeit” kan aanwenden. Hetzelfde is met de Rijnvaart het geval. Ook hierbij is het doel der Fransche bepalingen, de macht zoodanig in handen te krijgen, dat men economisch steeds dezen tak van bedrijfsleven kan controleeren. Een voorbeeld hoe men hier o.a. invloed kan uitoefenen zijn de „sur-taxes d'entrepôt”, waardoor men oorspronkelijk het verkeer naar de Fransche havens en later ook naar Antwerpen trachtte over te brengen, ten nadeele van de Nederlandsche havens.

Het is nooit de bedoeling der Fransche handelspolitiek geweest, op den duur de rechten der vreemde mogendheden te schenden; wel houdt men met de belangen der buitenlanders weinig of geen rekening, hoewel men toch niet in botsing wenscht te komen met de officieel verklaarde rechten. Zoo is dan ook de bezetting van de havens van Mannheim en Karlsruhe in de eerste plaats te verklaren als een weg om de lastige bepalingen van het Rijnvaartverdrag te ontgaan. Zoo heeft men dan ook den vrijen doorvoer op den Rijn door het bezette gebied naar het buitenland op den duur niet kunnen verbieden. Doch waar geen bepaalde wetten in den weg staan laat de toegeeflijkheid tegenover buitenlandsche belangen zeer veel te wenschen over. Het is aan te bevelen, dat degenen, die bij de Fransche autoriteiten in het bezette gebied belangen hebben waar te nemen, dit of persoonlijk doen, of deze belangen persoonlijk door den Nederlandschen consul, de Nederlandsche Kamer van Koophandel voor Duitschland, of een anderen vertegenwoordiger doen behartigen. Schriftelijk ingediende verzoekschriften hebben een vrij geringe kans op succes, misschien met uitzondering van gewone aanvragen om in- of uitvoerconsenten. Doch ook hier is gebleken, dat zij, die persoonlijk hebben laten aanvragen, veel eerder succes hadden te verwachten dan degenen, die hunne aanvragen alleen schriftelijk hadden ingediend. De ervaringen bijv., welke de vertegenwoordiger der Nederlandsche Kamer van Koophandel, die speciaal belast is met het indienen van in- en uitvoerconsenten, enz. gemaakt heeft, bewijzen ook, dat hij door persoonlijk bezoek bij de „Micum” enz. veel meer heeft kunnen bereiken, dan degenen, die hun verzoekschrift alleen via de post hadden ingediend. Men moet niet denken, dat de dienst in de Fransche bureaux zonder vrijwing functioneert. De kantoren, welke voor vrijgave van aan Nederlanders behoorende wagons en stukgoederen moesten werken, hebben in langen tijd slechts heel weinig kunnen bereiken en tot nu toe zijn nog slechts wagons vrij gekomen.

Ook het verkeer op de spoorwegen is nog alles behalve onberispelijk. Op de hoofdlijnen is het vrij behoorlijk, doch op de zijlijnen nog zeer primitief. Wel zijn de vervoertarieven zeer laag en dit heeft weer tot gevolg, dat de Regie zeer onrendabel werkt. Ook kunnen de spoorwegen in het bezette gebied slechts dan rendabel werken, wanneer een groot verkeer met het onbezette gebied mogelijk is daar het spoorwegnet geheel gebaseerd is op een groot ruilverkeer met het overige Duitschland. Staan de Franschen dit toe, dan

bestaat de mogelijkheid, dat het rendabel wordt ge-exploiteerd, aangezien het Ruhrgebied een zeer groot percentage van het geheel Duitsche goederenverkeer heeft gehad en vermoedelijk ook weer zal krijgen, wanneer geen politieke grenzen binnen het economisch geheel worden gevormd.

Men ziet hier, hoezeer men in Fransche kringen zelf het nog niet eens is over de te volgen politiek. De strijd der beide groote tendenzen, welke de Fransche politiek aan den Rijn beheerschen en welke met elkander in strijd zijn, komt nergens zoo goed als hier tot uiting en men kan wel zeggen, dat het noodlot der geheele Ruhrbezetting veel en veel minder groot zou zijn, wanneer niet beide tendenzen tegelijkertijd heerschten en dus een element van absolute onzekerheid in de Fransche politiek den boventoon zou voeren, doch een van beide, welke dan ook, de Fransche politiek zou beïnvloeden. De exploitatie van het bezette gebied ten bate van den Franschen en Belgischen handel en nijverheid is nauwelijks te vereenigen met de exploitatie van het bezette gebied ten bate der staatsfinanciën van Frankrijk en België. Wil men, ten voordeele van den Franschen handel en industrie, het bezette gebied economisch knevelen, zoodat het niet met zijn Fransche mededingers kan concurreeren en buitendien de eigen handel en het eigen verkeer ook naar Frankrijk vloeien, dan kan men niet verwachten, dat het bezette gebied een direct rendabele exploitatie voor de staatsfinanciën van Frankrijk en België wel vormt. Omgekeerd zou de exploitatie voor de huishouding van den Franschen Staat van het bezette gebied als een noodzakelijk gevolg een politiek moeten meebrengen, welke de herleving van het economische leven in het bezette gebied en de „Konkurrenzfähigkeit“ der Rijnlandsche industrie weder mogelijk maakt. Maar dat men voor het eene het andere niet wil laten varen is het ongeluk voor het bezette gebied en de oorzaak van het feit, dat de Fransche politiek zich niet tot vol succes kan ontplooiën. Om deze te begrijpen moet men alle Fransche handelingen beschouwen onder de beide gezichtspunten van exploitatie door den Staat en de exploitatie ten bate der Fransche industrieelen en kooplieden. Wie zich deze tegenstrijdigheid van de twee politieke richtingen voor oogen houdt, dien zal de eigenaardige Fransche politiek niet meer onbegrijpelijk voorkomen, doch hij zal voor alle handelingen een oplossing zien in den onopgelosten strijd dezer beide exploitatie-mogelijkheden.

In Nederland heeft men dikwijls deze twee tendenzen nog niet begrepen en men ziet daar menigmaal Fransche onwelwillendheid, bureaucratie en onhebbelijkheid, waar men moest begrijpen, dat de verantwoordelijke personen het er zelf niet over eens zijn, welk doel zij moeten nastreven. Ook in het directe verkeer met de Fransche autoriteiten is men in Nederland dikwijls niet gelukkig. Een persoonlijk onderhoud is vaak veel succesvoller dan de mooiste brieven. Het is schrijver dezes zelf overkomen, dat een groot-industrieel, die in het bezit was van een déclaration d'intérêt général en dus het uitvoerconsent voor zijne goederen kon ontvangen, dit niet deed, daar zijn Duitsche leverancier hem had gezegd, dat er toch niets van terecht zou komen. Wanneer die man zich niet had laten bepraten, doch naar Essen was gegaan, had hij ongetwijfeld met zijne verklaring van algemeen belang een uitvoerconsent gekregen. Onbegrijpelijk is ook hoe, na de herhaaldelijke berichten der Nederl. Kamer van Koophandel in de Nederlandsche dagbladen, dat men destijds geen aanvraag om een consent per post moest indienen, omdat de Duitsche post deze niet bezorgde, doch, dat men ze of via de Nederlandsche consuls moest verzenden of door bemiddeling van genoemde Kamer van Koophandel, die hiervoor een specialen dienst had ingericht, toch nog honderden van Nederlandsche belanghebbenden gewoon hunne

bescheiden per post verzonden en daardoor in de meeste gevallen hunne waardevolle papieren kwijt raakten; en de Hollander is nog wel een nogal goed courantenlezer.

Nadat nu het lijdelijk verzet heeft opgehouden is ook de toestand op den Rijn weer iets beter geworden. Er is nu ten minste wederom verkeer en daarvan hebben in zekeren zin natuurlijk ook Hollandsche reeders voordeel, al hangt alles er nog van af, of men de concurrentie der Nederlanders niet te veel zal belemmeren. Daar de Nederlandsche en Duitsche vloot samen nog altijd het grootste gedeelte der Rijnvaart vormen, zal men vermoedelijk de Nederlanders niet kunnen uitsluiten, doch hoe zich de Nederl. Rijnvaart zal ontwikkelen, hangt er ook weder van af, welke van de twee bovengenoemde tendenzen op den duur de overhand zal krijgen. Wordt het op den duur een exploitatie ten bate der Fransche reeders enz. op den Rijn, dan zal het voor Nederlanders vrij moeilijk worden. Hebben reeds nu de Belgen, door het kosteloos slepen der booten van Dordrecht tot Antwerpen door de Sociéte de Remorquage, het voordeel, zoo zal dit, indien het geheele bezette gebied op een dergelijke wijze wordt geëxploiteerd, gedeeltelijk voor de Nederlanders tot-groote gevaren kunnen leiden. Komt er echter een exploitatie in de eerste plaats ten bate van de financiën der betrokken landen, hetgeen ook meer in den geest ligt van de Engelsche opvatting, dan zal men de buitenlandsche concurrentie niet zoo kunnen uitsluiten. In het algemeen echter is schrijver dezes van meening, dat de Nederlandsche Rijnvaart op den duur niet te verdringen zal zijn, daar zij toch de best geoutilleerde, de best bemande en op den duur toch de goedkoopst varende is.

Wat den oogenblikkelijken toestand der handelspolitieke bepalingen betreft, is voor Nederland van belang te weten, dat voor den invoer uit Nederland in het bezette gebied een consent noodig is en bovendien invoerrechten worden geheven, welke varieeren tusschen 4 en 10 pCt.;

dat slechts enkele artikelen vrij van deze rechten en daardoor tegelijkertijd vrij van invoerrechten zijn;

dat er een regeling voor tijdelijken invoer vanuit Nederland, langs rivieren, is getroffen voor leegge verpakkingsmaterialen, welke gevuld weder uitgevoerd worden, voor ruwe stoffen ter vervaardiging van afgewerkte goederen (waarvoor weder een speciaal consent noodig is, hetwelk niet altijd wordt verstrekt) en voor gereedschap van heen en weer trekkende arbeiders;

dat er voor den uitvoer uit het bezette gebied naar Nederland ook weer consenten noodig zijn, welke, onder overlegging van bewijsmateriaal, aangevraagd moeten worden;

dat er buitendien uitvoerrechten worden geheven; dat voor het vervoer naar en uit Nederland, via het onbezette gebied, van en naar het bezette gebied, bij den invoer, invoervergunningen noodig zijn, onder overlegging van Duitsche douanekwitanties en het bewijs van oorsprong, waarbij geen invoerrechten geheven worden en bij den uitvoer dezelfde formaliteiten te vervullen zijn als bij rechtstreekschen uitvoer.

AANTEEKENING.

Indexcijfers van groothandelsprijzen. — Een verdere stijging der groothandelsprijzen heeft het indexcijfer thans op 4.580 punten gebracht. Dit is 316 punten hooger dan aan het eind van December 1922, toen het indexcijfer 4264 punten bedroeg. De laagste stand van 1923 was 4.182 punten, aan het eind van Juli. Men zal zich herinneren, dat November een stijging bracht van 221 punten, voornamelijk tengevolge van katoenspeculaties, welke de prijzen sterk opdreven.

Hieronder laten wij de gebruikelijke — aan „The Economist“ ontleende — tabel volgen.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal	Algemeen indexcijfer
Basis (gemidd. 1901—5) ...	500	300	500	400	500	2200	100,0
Einde Juli 1914	579	352	616½	464½	553	2565	116,6
" Nov. 1918	1289	782½	1848	903	1389½	6212	282,6
" Dec. 1920	1344	805	1284	1216	1275	5924	269,3
" Dec. 1921	921½	636	1106	762	931½	4357	198,0
" Dec. 1922	861	706	1184½	705	807½	4264	193,8
" Jan. 1923	860	711½	1205½	739	808	4324	196,5
" Febr. "	847½	746	1201	797½	810	4402	200,1
" Mrt. "	824	752	1178½	840	797½	4392	199,6
" Apr. "	858	752	1199	834	797	4440	201,8
" Mei "	869½	772½	1166½	818½	785	4412	200,5
" Juni "	815½	773½	1177½	773½	761	4301	195,5
" Juli "	819½	756	1115½	744½	746½	4182	190,1
" Aug. "	828½	762½	1119	734	744	4188	190,4
" Sept. "	823	782	1214½	732½	745	4297	195,3
" Oct. "	823	777	1220½	756	743½	4320	196,4
" Nov. "	831	797½	1393½	770	749	4541	206,4
" Dec. "	853	815½	1382½	774	755	4580	208,2

De stijging van de laatste maand komt voornamelijk voor rekening van de eerste twee groepen. Granen, met uitzondering van rijst, die een kleine stijging vertoonde, bleven practisch onveranderd. De vleeschprijzen stegen, hetgeen ongetwijfeld ook voor een deel aan de verbreiding van mond- en klauwzeer te wijten is.

In de tweede groep noteert thee iets lager, koffie een weinig hoger. Suiker is hier evenwel verantwoordelijk voor de groote stijging. In de weefstoffen-groep toonen alle katoenprijzen een reactie op de scherpe daling van November en zijde daalde met 2/6 per M.; deze dalingen werden evenwel te niet gedaan door stijgingen in wol, vlas, hennep en jute.

De groep der delfstoffen geeft geen verandering te zien voor ruw-ijzer en stalen rails; ijzeren staven zijn echter met 10 sh. per ton gestegen. Kolen iets hoger. De eenige veranderingen in de diversengroep zijn kleine verhoogingen in olie-zaden en talk.

Onderstaande tabel geeft de veranderingen van ieder artikel afzonderlijk aan, vergeleken met den stand van eind 1922. De gemiddelde prijs in de periode 1901—'05 is gelijk 50 gesteld.

	Index-cijfer			Index-cijfer			Index-cijfer	
	—	+		—	+		—	+
Tarwe (bti.)	78	-11	Katoen (Am.)	193	+53½	Koper	50½	-3½
" (Eng.)	74	+1½	" (Egypt.)	167½	+44	Delfstoff.	77½	+69
Meel	72	-11	Garen	172½	+43½	Hout		
Gerst	80½	+6½	Laken	161	+32½	Hout (Baltisch)	103½	+3½
Haver	73	-2½	Wol (Eng.)	146	+23	Hout (Amerik.)	89	+1½
Aardapp.	78	+32½	" (Austr.)	129½	+11½	Leder	59	-17
Rijst	119	+15	Zijde	145	+18½	Petroleum	92	-16
Rundvl.	83½	-10½	Vlas	125	-2½	Oliën	75	-2½
Schapensvl.	95	-11	Hennep	50	+3	Oliezaden	83	+5
Varkensvl.	100	-17½	Jute	92½	-29	Talk	68	+4
Gran. en vl.	853	-8	Weefstoffen	1382½	+198	Indigo	87	-26
Thee	141½	+8½	Ruw-ijzer	107½	+9½	Soda	85½	-4
Koffie	92	+2½	Stalen rails	75		Rubber	13	-1
Rietsuiker	232½	+71	Ijz. staven	96	+15	Diversen	755	-52½
Bietsuiker	132	+26	Kolen (st.)	136½	+13½	Totaal	4580	+316
Boter	101	+1½	" (huisbr.)	89½	-3½			
Tabak	116½		Lood	228	+18			
And. voed. en genotm.	815½	+109½	Tin	91	+20			

Tot de stijging hebben vooral bijgedragen suiker, welke in de eerste helft van het jaar aanzienlijk steeg, ruwe katoen, katoenen garens en doek, voornamelijk in November en wol. De delfstoffengroep vertoont een stijging, welke gelijkelijk over alle artikelen verdeeld is, alleen stalen rails sluiten onveranderd, en koper is iets gedaald en staat slechts weinig hoger dan het basiscijfer. In de eerste groep der voedingsmiddelen sluiten bijna alle artikelen met een daling, uitgezonderd rijst en aardappelen, welke laatste ten gevolge van den overvloedigen oogst van 1922 aan het eind van dat jaar zeer goedkoop waren. De diversengroep vertoont een groote daling, voornamelijk ten gevolge van den achteruitgang in indigo, petroleum en leder.

De stijging van December heeft de prijzen thans 78.6 pCt. boven Juli 1914 gebracht.

Data	Granen en vleesch	Andere voedings- en genotm.	Weefstoffen	Delfstoffen	Diversen: oliën, hout, rubber, enz.	Totaal
Juli 1914....	100	100	100	100	100	100
December 1918....	226	222	293	186	241	236
December 1920....	233	229	209	261	230	231
December 1921....	159	180	180	164	168	170
December 1922....	149	200	193	152	146	166,2
Januari 1923....	149	201	196	159	146	168,6
Februari "....	146	211	195	172	146	171,6
Maart "....	143	214	191	181	144	171,2
April "....	148	214	195	180	144	173,1
Mei "....	150	220	189	176	142	172,0
Juni "....	141	220	191	167	137	167,7
Juli "....	141	215	181	160	135	163,1
Augustus "....	143	216	182	158	134	163,3
September "....	142	222	197	158	134	167,6
October "....	142	220	198	163	134	168,4
November "....	144	226	226	166	135	177,0
December "....	148	231	225	167	136	178,6

De eerste groep der voedingsmiddelen en de diversen sluiten beneden het gemiddelde. De laatste groep is de eenige, welke in het afgelopen jaar gedaald is. De delfstoffen noteeren weer aanzienlijk lager dan in de lente van 1923, toen zij ten gevolge van de Ruhr-bezetting gestegen waren.

Hieronder volgt thans nog een overzicht van de groothandelsprijzen in eenige landen. 1913 = 100.

	Ver. Staten 1)	Frankrijk	Italië	Duitsch-land 2)	Zwitserland	Zweden	Nederland 3)	Japan
Novemb. 1918	206	358	438	...	325	367	392	214
Hoogste 1920	272 (Mei)	591 (Apr.)	679 (Apr.)	...	325 (Jan.)	366 (Juni)	297 (Juli)	322 (Mrt.)
Decemb. 1921	147	326	594	3.585	176	172	165	209
Novemb. 1922	156	352	596	167.412	172	163	158	188
December "	156	362	580	205.417	175	163	155	183
Januari 1923	156	387	575	715.881	175	163	157	184
Februari "	157	422	582	677.000	181	165	155	192
Maart "	159	424	587	642.700	186	168	156	196
April "	159	415	589	823.700	187	168	156	196
Mei "	156	407	580	1.498.000	181	166	149	199
Juni "	153	408	568	3.989.800	180	164	149	198
Juli "	151	408	566	28.359.900	175	162	145	192
Augustus "	150	412	567	306.335.800	173	162	142	...
September "	154	423	569	18.295 4)	181	162	145	...
October "	153	420	563	4.907.150 4)	182	170	148	...
November "	571	1.649.600 4)	153	...

1) Bureau of Labour. 2) Frankfurter Zeitung.

3) Sedert 1922 gebaseerd op 48 artikelen in plaats van op 53.

4) In miljoenen.

Wat het cijfer voor Nederland betreft merkt het Centraal Bureau voor de Statistiek op, dat ook voor November het cijfer belangrijk is gestegen, terwijl evenals in September en October jl., ook in November de voedingsmiddelen den doorslag geven. Sinds Augustus 1923, de maand, waarin het laagste indexcijfer na den oorlog werd genoteerd, is het algemeen indexcijfer met 11 punten gestegen.

Datum	Algemeen index-cijfer van „the Economist"	Gem. ponden-koers over de afg. maand	Herleid algemeen index-cijfer
Januari 1914.....	119,2	12,11%	119,6
December 1918.....	277,0	11,19	256,6
December 1920.....	269,3	11,31	252,1
December 1921.....	198,0	11,42	187,2
December 1922.....	193,8	11,55½	185,3
Januari 1923.....	196,5	11,75%	191,2
Februari ".....	200,1	11,85	196,3
Maart ".....	199,6	11,89	196,5
April ".....	201,8	11,88	198,4
Mei ".....	200,5	11,83	196,3
Juni ".....	195,5	11,79	190,8
Juli ".....	190,1	11,68	183,8
Augustus ".....	190,4	11,59	182,7
September ".....	195,3	11,56	186,9
October ".....	196,4	11,56	187,9
November ".....	206,4	11,53	197,0
December ".....	208,2	11,47	197,7

Fransche valutaconcurrentie. Het schip van de Nederland. — Het komt niet elken dag voor, dat omtrent den omvang van valutaconcurrentie nauwkeurige gegevens worden verstrekt. Daarom laten wij hieronder volgen de mededeeling van de directie der Stoomvaart Maatschappij „Nederland” aan de pers in zake de inschrijvingsbedragen voor een nieuw passagiersschip, welke, naar genoemde directie berichtte, voor haar beslissing omtrent de gunning den grondslag hebben gevormd.

De inschrijvingsprijzen van de Hollandsche werven waren als volgt:

van de combinatie Maatschappij Feyenoord/ Wilton	f 6.200.000
van de combinatie Maatschappij De Schelde/ Wilton	„ 6.400.000
van de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij	„ 6.600.000

Door voor de Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij toe te passen de marge van 5 pCt., waarop zij, volgens het met ons gesloten hellingcontract recht kan laten gelden, kwam hare inschrijving uit op f 6.270.000.

De Nederlandsche Scheepsbouw Mij. bood ons het grootte voordeel van een belangrijk vluggeren levertijd; de beide andere Hollandsche werven werden hierdoor feitelijk uitgeschakeld.

Voor de vergelijking met den laagsten Franschen inschrijver, kwam dus het aanbod van de Nederl. Scheepsbouw Mij. in aanmerking.

Zooals gezegd, bedroeg dit

f 6.600.000	
af: 5 pCt. ten laste der Stoomvaart Mij. Nederland	„ 330.000
	f 6.270.000

De Fransche prijs was

„ 4.900.000

verschil

f 1.370.000

Bij bouw te Amsterdam berekenen wij een besparing aan reiskosten, toezicht, transport, enz. van

„ 50.000
f 1.320.000

Waar de Nederlandsche Scheepsbouw Mij. 2 maanden vluggere levering geeft dan de Fransche werf, kan daardoor in het voordeel van de N. S. M. gebracht worden een bedrag van

„ 50.000
f 1.270.000

Eventuele steun van regeering en gemeentewege zou hebben kunnen bedragen: maximum

„ 450.000

ongedeekt

f 820.000

Uit een mededeeling der Nederlandsche Scheepsbouw Maatschappij is evenwel gebleken, dat het verschil van f 820.000, nadat zij met hare voornaamste onderleveranciers overleg had gepleegd, verlaagd kon worden tot een bedrag van 4 pCt. van de Fransche inschrijvingssom, welk verschil volgens „Het Volk” door een gemeentelijk subsidie event. nog zou zijn verlaagd, zoo niet geheel verdwenen. De directie der S. M. N. bleek zich inmiddels echter reeds aan de Fransche werf gebonden te hebben.

BOEKAANKONDIGING.

Suriname, door Dr. M. van Blankesteijn. Rotterdam 1923.

Het is inderdaad niet eenvoudig van den inhoud van een boek als dit, rekening houdend met de hiervoor beschikbare ruimte, een behoorlijk overzicht te geven.

Daarin worden onderwerpen van zeer uiteenlopenden aard behandeld, welke toch alle weer ieder voor zich onze volle aandacht waard zijn. Suriname klinkt den meesten Nederlanders niet als een sirenenzang in de ooren. Zoo verleidelijk als het El Dorado op de verbeelding onzer ondernemende voorouders werkte, zoo afschrikkend is het voor derzelve nazaten van de twintigste eeuw. Quantum mutati ab illis! Nu moet worden erkend dat de loop der gebeurtenissen in de

laatste 50 jaren niet bijster geschikt is geweest, om den ondernemingsgeest ten aanzien van Suriname te prikkelen. Doch wijl die gebeurtenissen voor een groot deel het gevolg zijn van onze eigen fouten, past hier eerder zelfverwijt dan verweer. Daarom behoort ons volk — en daartoe behooren behalve het couranten lezend, thuis zittend deel ook de volksvertegenwoordiging en de Regeering — zich zelf hoe eerder hoe beter wakker te schudden uit den zoeten slaap van onverschilligheid en zich zijner verantwoordelijkheid bewust te worden. Een zeer groote verdienste van dit werk van den bekenden ster-correspondent van de Nieuwe Rotterdamsche Courant bestaat dan ook hierin, dat het die slapenden eens flink bij den schouder heeft genomen en hen erop heeft gewezen, dat het hier niet alleen om economische en financiële belangen, maar niet minder ook om zaken van internationaal gewicht en om ideële waarden gaat. Naast hoofdstukken over nijverheid en landbouw en over het hygiënevraagstuk worden zeer belangwekkende beschouwingen gewijd aan onze internationale positie, vooral dan ten aanzien van de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Dat hij bovendien zonder aanzien des persoons maar tevens met veel tact en groote objectiviteit de verschillende wonden plekken heeft aange-toond en daardoor veler oogen zal hebben geopend voor vaak verbijsterende toestanden en opvattingen, strekt dien schrijver tot hooge eer.

Het hoofdstuk over „De Surinaamsche kwestie” brengt ons terstond medii in rebus. Reeds dadelijk wordt er daar gewezen op onze schuld aan de ellende, welke thans in Suriname heerscht. De cardinale fout, begaan bij den overgangstoestand der slavernij, wordt duidelijk in het licht gesteld. Daarnaast echter verzuimt de schrijver niet, eveneens te wijzen op fouten, welke het ras en de bevolking aankleven. Vele daarvan zijn echter weer terug te brengen tot het gemis aan opvoeding tot vrijen en het laten verlopen der plantages, in de meening, dat er toch niets meer van terecht zou komen, nu de goedkoope arbeidskrachten verdwenen.

Inderdaad hebben de heer Van Bosse en de medestemmers vóór zijn amendement op de wet, regelende den aanvoer van buitenlandsche werkkrachten, wel een groote verantwoordelijkheid op zich genomen en niet zonder ironie moet men lezen, hoe onder zijn ministerieel bewind het eerste immigratie-tractaat werd gesloten. Ook in deze zaak heeft klein-burgerlijke quasi-gevoeligheid jegens geïmporteerde arbeidskrachten ons land en onze kolonie onberekenbare schade toegebracht.

Zeer terecht wijst de schrijver op de verhouding van het bestuurstelsel tot de grootte der bevolking. Het systeem is voortreffelijk maar veel te duur, omdat het voor een veel talrijker bevolking ook nog zeer geschikt zou zijn. Hierbij komt nog het ontbreken van een werk-program voor een groot aantal jaren, dat den opvolgenden gouverneurs tot richtsnoer moet strekken, terwijl de regeerperiodes van die dignitarissen veel te kort zijn, om het land blijvend tot zegen te kunnen strekken. In dit verband wijst de schrijver ook nog op de wijze, waarop het goedkeuringsrecht der Surinaamsche begroting hier te lande wordt uitgeoefend. Terecht is deze bevoegdheid in het Regeeringsreglement vastgelegd en gewaarborgd, zoolang de kolonie nog subsidie erlangt. De wijze waarop daarvan gebruik wordt gemaakt, mag echter niet steeds worden geroemd, noch als de meest practische, noch ook als zijnde het meest in het belang van Suriname.

In een volgend hoofdstuk wordt over de middelen van verkeer gehandeld. Een schel licht werpt de schrijver op het contract met de Compagnie française des cables télégraphiques. Hoogstwaarschijnlijk zal binnenkort in deze toestanden verbetering komen, wanneer het gelukt zal zijn, een draadlooze verbinding tot stand te brengen, waarop wel kans schijnt te bestaan. De zeer gebrekkige telegraphische en telephonische

verbindingen binnenslands en het zeer primitieve-wegennet vormen eveneens een onderwerp van bespreking. De nadeelige gevolgen hiervan zoowel voor het Gouvernement (kosten van reizen districtscmissaris, -dokter en verdere ambtenaren per barkas; verkwisting daardoor van veel tijd) als voor industrie, handel en landbouw behoeven wel geen nader betoog.

Van veel belang is wat wordt medegedeeld over het balatabedrijf, waar inderdaad zeer eigenaardige toestanden heerschen, waarvan vermoedelijk door bestuurders van vakbonden beide van werkgevers en werknemers in ons land met groote verbazing zou worden kennis genomen (gedwongen winkelnering; voorschotsysteem; schuldboekjes). Naast beschouwingen over goud en diamant, waarbij zeer terecht gewezen wordt op de urgentie van het geraken tot een oplossing in zake het grensgeschil met de Britsche regering betreffende het gebied aan den benedenloop van de Corantijn, wordt gesproken over de aanwezigheid en de mogelijkheden van steenkool, petroleum en ijzererts. Omtrent de plannen der Rorac Maatschappij (bauxiet: aluminium) bevatten de laatste berichten in „de West” gelukkig meer hoopgevende mededeelingen dan de schrijver in staat was te vermelden. Alleszins behartigenswaardig is zijn betoog voor de benoeming van een afzonderlijken mijnbouwkundige. Het ontbreken van een gouvernementsgeoloog wordt — vooral nu het gaat om de aanwezigheid van zooveel belangrijke mineralen — als een groot gemis gevoeld.

Op zeer humoristische en tevens zaakkundige wijze toont de schrijver aan, hoe groot de bezwaren zijn voor het houtbedrijf. Bij de vele moeilijkheden, welke het Surinaamsche probleem biedt, behooren deze wellicht tot de zwaarste. Gelukkig dat er nog lichtpunten zijn! Een van deze is de bacovencultuur. Wat hierover wordt geschreven, verdient in dezen tijd bijzondere aandacht. Langs dezen weg kan de kolonie inderdaad over het doode punt heen worden geholpen. Na de lijdensgeschiedenis met de Gros Michel-soort kan nu een bloeitijd komen met de Congo-variëteit. Wordt hier de moeilijkheid van productie, transport en afzet overwonnen — en dat is niet zoo heel bezwaarlijk — dan is men voor Suriname werkelijk reeds een eind op weg naar economisch herstel. De pogingen, welke in deze richting worden aangewend, zoowel van Nederlandsche als van Amerikaansche zijde, behooren dan ook ernstig in overweging te worden genomen en bij geleken deugdelijkheid krachtig gesteund.

Langs dit onderwerp zijn wij reeds midden in het landbouwvraagstuk aangeland: een van de voortreffelijkste gedeelten van dit boek. De geschiedenis — opkomst, groote bloei, snel verval — van vele cultures wordt uitvoerig nagegaan en hun toekomst grondig bezien. Ten aanzien van de voordeelen tegenover de lasten, welke op de planters zijn gelegd, is de schrijver wellicht iets te optimistisch. Maar zelfs al neemt men zijn zienswijze als juist aan, dan nog wil het mij voorkomen, dat de zorg voor den aanvoer van immigranten een staatstaak is, wyl het den toevoer van bevolking betreft, en dat daarom de lasten daarvan niet gedeeltelijk op de werkgevers mogen worden afgewenteld, temeer niet, daar de contractanten meestal na ommekomst van hun contract zich als kleine landbouwers op de huu van gouvernementswege verstrekte „grondjes” vestigen. Aan dit stelsel van „vestigingen” worden belangwekkende bladzijden gewijd, waarbij zoowel op de voordeelen (bevolkingsvorming; kapitaalvorming; ontginning) als op de gebreken (weinig streng handhaven der verplichtingen van de grondgebruikers; huur, geen eigendom; vrijstelling van pacht-som in de eerste 6 jaar verbonden aan den grond en niet aan den persoon) wordt gewezen.

Een hoogst belangrijk en tevens zeer pijnlijk onderwerp behandelt de schrijver in het zesde gedeelte van zijn boek. Hier wordt zeer duidelijk het gebrek aan beleid van de moederlandsche en soms ook van de Surinaamsche regeering aangetoond. Eenerzijds zeer te laken schrielheid ten aanzien van de bestrijding

van ziekten als anchylostomiasis en filariosis, anderzijds geen doortastend optreden in zake het handhaven van bestaande verordeningen (lepra) of bij het nemen van de noodige maatregelen, welke als voorbeeld voor de bevolking moeten strekken (waterleiding; schoonhouden van wegen).

Helaas heeft nu toch blijkens de laatste berichten de Rockefeller Foundation haar zoo zeer te waardeeren arbeid gestaakt. Het is te hopen, dat de som, die met veel moeite op de begrooting van 1923 werd gebracht voor de bestrijding der mijnwormziekte, welke een kanker voor de arbeidsprestatie van Suriname moet worden geacht, ook de volgende jaren daarop zal prijken en dat het Gouvernement in Paramaribo althans alles in het werk zal stellen, om te verhinderen, dat de goede resultaten, door de Foundation bereikt, weer verloren gaan.

Ten slotte moge nog de aandacht worden gevestigd op het hoofdstuk over „Land en Volk”, waarin de schrijver getuigenis aflegt van zijn scherpe opmerkingsgave en uitbeeldingsvermogen niet alleen ten aanzien van economische vraagstukken, maar niet minder ten aanzien van onderwerpen van psychologischen en ethnologischen aard. Zeer juist zijn ook zijn opmerkingen over de z.g. „luiheid” van creolen en boschnegers.

Met bijzonder genoegen trof ik onder de bijlagen aan een artikel over den arbeid der Hernhutters en wel in het bijzonder over hun scholen. Zonder ook maar iets te kort te willen doen aan de verdiensten van het werk der Roomsche Katholieken wil het mij toch voorkomen, dat een behandeling van het Surinaamsche vraagstuk niet volledig zoude zijn, wanneer daaraan ontbrak een zeer waardeerende bespreking van hetgeen de Moravische Broederschap ten onzent heeft gepresteerd. Wanneer men daarvan ter plaatse kennis neemt en daarbij niet onkundig is van de geschiedenis van Suriname, past slechts een gevoel van diepe achting en groote dankbaarheid, gepaard met geen geringe schaamte voor wat vreemden ten koste van de grootste opofferingen en ontberingen in onze kolonie tot stand brachten.

Ongemerkt is deze beschouwing toch nog langer geworden dan ik mij had voorgesteld. Daarbij is zij verre van volledig. Vele zelfs belangrijke kwesties moesten onvermeld blijven. Doch geen nood. Ieder oordeel voor zich zelf. Vele boekbeoordelingen bevatten de stereotype uitdrukking: „dit boek behoort in handen van elken . . .” waarbij dan is in te vullen het publiek, dat naar de meening van den recensent van het gerecenseerde kennis moet nemen. Welnu, ik kan niet beter doen dan zeggen: „Dit boek behoort in handen van *elken Nederlander*”. Te lang is Suriname door ons verwaarloosd, te lang hebben wij het onze aandacht niet meer waardig gekeurd, omdat het niet het hoogst mogelijke rendement bij laagst mogelijke bedrijfskosten afwierp. Het is nu de tijd, dat *wij* eens iets voor *Suriname* gaan doen. Hiertoe moge het voortreffelijk gedocumenteerde, glasheldere en boeiende werk van den heer Van Blankensteijn aansporen. Dan zal allen tegenspoed en tegenwerking ten spijt onze naam als koloniserende mogendheid in eere worden hersteld. Dan zal Nederland zich terecht mogen beroemen, een werkelijk groote natie te zijn.

O. E. G. VAN LIMBURG STIRUM.

ONTVANGEN:

De Gemengde Onderneming in hare economische beteekenis door Mr. Dr. J. M. de Moor, Amsterdam, 1923. H. J. Paris.

Zeehaven en kolenstation Sabang 1899—1924 door Dr. M. G. de Boer. Gedenkschrift uitgegeven bij het vijf-en-twintig-jarig bestaan der N.V. „Zeehaven en Kolenstation Sabang”. Amsterdam, 1923.

European Impressions. An address delivered before the Faculty and Students of Wesleyan University „Middletown”, Conn. November 15, 1923, by Otto H. Kahn.

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 4 1/2 Dec. '23)	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
Bel. Binn. Eff. 5 1/2 Dec. '23	N. Bk. v. Denem. 6	1 Mei '23
Bk. Vrsch. in R.C. 6 1/2 Dec. '23	Zweedsche Rbk 5 1/2	8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1/2 1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7	9 Nov. '23
Bank van Engeland 4 5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-slowakijë ... 4 1/2	28 Mei '23
Duitsche Rijksbk. 90 15 Spt. '23	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22
Bank v. Frankrijk 5 1/2 10 Jan. '24	Hong. Bank. 18	5 Juli '23
Belgische Nat. Bnk. 5 1/2 22 Jan. '23	Bank v. Italië 5 1/2	11 Juli '22
Fed. Res. Bank N.Y. 4 1/2 21 Feb. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6	
Bank van Spanje .. 5 23 Mrt. '23		

1) Waardevaste beleeningen 10 pCt. sedert 15 Sept. '23.

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen Part. disconto (3 mnd.)	Berlijn Part. disconto	Parijs Part. disc.	N. York Call-money
	Part. disconto	Prolongatie				
12 Jan. '24	4 1/2	4 1/2	3 1/16	—	—	3 3/4 - 4 1
7-12 J. '24	4 1/2 - 3/8	4 1/2 - 5 1/4	3 1/16 - 3/16	—	—	3 3/4 - 4 1/2
31 D.-5 J. '24	4 3/8	4 3/4 - 5 1/4	—	—	—	4 1/2 - 5 1/4
24-29 D. '23	4 1/2 - 3/4	4 3/4 - 6	3 5/16 - 1 7/8	—	—	5 - 6 1/4
8-13 J. '23	3 1/16 - 7/8	3 - 1/2	2 1/2 - 3/8	—	—	3 1/2 - 5 1/4
10-14 J. '23	4 1/4 - 3/8	3-4	3 3/8 - 3/4	—	—	2 1/2 - 3 1/2
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 1/4	2 1/8 - 1/2	2 3/4	1 3/4 - 2 1/2

1) Noteering van 11 Januari.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

Londen was aanvankelijk nogal aangeboden en liep langzaam terug tot 11.36 1/2, daarna trad weder meer vraag op, zoodat het slot vast was. Dollars waren de geheele week sterk gezocht en stegen regelmatig. Ook Markten waren vast. Daarentegen waren Francs zeer flauw, vooral in de tweede helft der week. Het aanbod was bovendien steeds overheerschend voor Fransche Francs, zoodat de spanning tegen Brussel regelmatig kleiner werd. Geopend met een verschil van ongeveer f 1.60 was aan het einde der week de marge tot f 1.25 teruggelopen en bedroeg gisteren nog nauwelijks f 1. Zwitserland en Spanje iets vaster. Buenos Aires zeer gevraagd en oplopend tot 88 à 88.50. Bijzonder goed hield zich de Lire. Niet alleen wist deze deelgenoot van de vroegere Muntunie zich geheel aan de daling van den Franc te onttrekken, maar bovendien trad nog een niet onaanzienlijke stijging in. Slot ca. 11.80. Indië aanvankelijk opnieuw flauwer 95 1/4 aangeboden. Later iets beter op 96 à 96 1/2, aan het slot weder 95 1/2 brief.

15 Januari 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
7 Jan. 1924	11.41 1/2	0.00058 1/2	0.0037 3/8	13.32 1/2	11.76	2.64 1/8
8 " 1924	11.38 1/2	0.00059 1/2	0.0037 3/8	12.95	11.41	2.65 1/2
9 " 1924	11.40 1/2	0.00061 1/2	0.0037 3/8	13.02 1/2	11.44	2.65 3/8
10 " 1924	11.38 3/8	0.00060 1/2	0.0037 3/8	12.95	11.46	2.65 1/8
11 " 1924	11.37 1/2	0.00061	0.0037 3/8	12.80	11.35	2.65 1/8
12 " 1924	11.38 1/2	0.00061 1/2	0.0037 3/8	12.60	—	—
Laagste d.w. 1	11.36	0.00057	0.0036 1/2	12.52	11.25	2.64 3/8
Hoogste " " 1	11.42 1/2	0.00062 1/2	0.0037 3/8	13.36	11.77 1/2	2.67 1/2
5 Jan. 1924	11.37	0.00058 1/2	0.0037 3/8	12.87 1/2	11.40 1/2	2.64 1/2
29 Dec. 1923	11.38 1/2	0.00060 1/2	0.0037 3/8	13.45	11.91 1/2	2.62 3/4
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 3/4

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 4 Januari '24. 3) Idem van 28 December 1923.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stockholm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
7 Jan. 1924	69.90	46.60	38.30	46.12 1/2	33.95	96
8 " 1924	70.—	46.45	38.—	46.10	33.85	96
9 " 1924	69.95	46.60	38.10	46.15	33.95	—
10 " 1924	70.05	46.60	38.20	46.15	33.85	96
11 " 1924	70.15	46.50	38.15	46.12 1/2	33.85	96
12 " 1924	70.25	46.15	38.20	46.45	33.95	96
L'ste d. w. 1)	69.70	46.30	37.80	46.—	33.70	96
H'ste " " 1)	70.20	46.80	38.35	46.35	34.05	96
5 Jan. 1924	70.—	46.45	38.20	46.05	33.82 1/2	96
29 Dec. 1923	69.45	46.—	38.60	45.90	34.15	96 1/8
Muntpariteit	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	96 1/8

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
12 Januari 1924	4.26.37	4.63	0.00022	37.45
Laagste d. week	4.26.37	4.63	0.00022	37.45
Hoogste " " "	4.29.50	4.91	0.00023	37.70
5 Januari 1924	4.30.12	4.93	0.00021	37.79
29 Dec. 1923	4.33.50	5.12	0.00025	38.04
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81 1/4 1)	40 1/16

1) In ct. per Mark.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	29 Dec. 1923	5 Jan. 1923	7/12 Jan. '24 Laagste	12 Jan. '24 Hoogste
Alexandrië ..	Piastr p. £	97 15/32	97 15/32	97 15/32	97 15/32
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10	1/10	1/10	1/10
B. Aires 1)	d. p. \$	39 15/16	40 3/8	40 3/8	41 15/16
Calcutta ...	Sh. p. rup.	1/5 1/4	1/5 1/4	1/4 31/32	1/5 1/4
Constantin ..	Piastr p. £	815	800	795	825
Hongkong ...	Sh. p. \$	2 1/4 1/16	2 1/4 1/32	2 1/4 1/16	2 1/4 1/8
Lissabon 1)	d. per Mil.	17 1/8	17 1/8	17 1/8	17 1/8
Madrid	Peset. p. £	33.45	33.59 1/2	33.33	33.60
Mexico	d. per \$	26 1/2	28	27	29 1/2
Montevideo 1)	id.	43 1/8	43 3/4	43 1/2	47 1/2
Montreal ...	\$ per £	4.44 3/4	4.40 3/8	4.38	4.44
Praag	Kr. p. £	148 1/2	148 1/8	146 1/2	149
R.d. Janeiro 1)	d. per Mil.	5 9/16	5 21/32	5 7/8	6 15/16
Rome	Lires p. £	100 1/16	99 7/8	96 3/4	100
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/4 1/4	3/4	3/2 1/4	3/4 1/4
Singapore ...	id. p. \$	2/4 3/10	2/4 1/32	2/3 7/8	2/4 7/32
Valparaiso 2)	peso p. £	40.10	39.90	39.90	40.30
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/1 1/8	2/1 1/16	2/0 3/4	2/1 1/16

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen	N. York		te Londen	N. York
12 Jan. 1924...	33 1/16	63 1/8	13 Jan. 1923..	31 7/8	65 1/8
5 " 1924..	34 1/16	64 3/8	14 Jan. 1922..	35 3/8	66 1/8
29 " 1923..	33 9/16	64 3/8	20 Juli 1914..	24 15/16	54 1/8

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 14 Januari 1924.

Activa.		
Binnenl. Wis- sels, Prom., enz. in disc.	H.-bk. f 123.369.040,49 B.-bk. " 49.847.429,34 Ag.sch. " 66.969.290,31	f 240.185.760,14
Papier o. h. Buitenl. in disconto	Idem eigen portef. . f 24.538.531,—	—
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. "		24.538.531,—
Beleeningen	H.-bk. f 44.758.461,58 incl. vrsch. B.-bk. " 12.235.551,19 in rek.-crt. Ag.sch. " 100.347.051,20	f 157.341.063,97
Op Effecten	f 139.435.555,42	
Op Goederen en Spec. "	f 17.905.508,55	157.341.063,97
Voorschotten a. h. Rijk		12.582.691,84
Munt en Muntmateriaal	Munt, Goud	f 56.240.025,—
	Muntmat., Goud ..	f 525.522.397,49
		f 581.762.422,49
	Munt, Zilver, enz. "	f 7.946.823,42
	Muntmat., Zilver ..	—
Effecten	Bel. v. h. Res. fonds . f 5.985.069,31 id. van 1/5 v. h. kapit. " 3.974.232,39	f 9.959.301,70
Geb. en Meub. der Bank		5.000.000,—
Diverse rekeningen		71.707.848,17
		f 1.111.024.442,73

Passiva.

Kapitaal	f 20.000.000,—
Reservefonds	f 5.999.469,43
Bijzondere reserve	f 9.000.000,—
Bankbiljetten in omloop	f 1.033.716.390,—
Bankassigatiën in omloop	f 2.918.501,30
Rek.-Cour. f Het Rijk f	—
saldo's: { Anderen " 25.797.416,38	f 25.797.416,38
Diverse rekeningen	f 13.592.665,62
	f 1.111.024.442,73
Beschikbaar metaalsaldo	f 376.594.635,19
Op de basis van 1/5 metaaldekking	f 164.108.173,65
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. "	f 1.882.973.175,—

NED. BANK 14 Januari 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
14 Jan. '24	581.762	7.947	1.033.716	28.716	376.595	56
7 " '24	581.776	7.704	1.052.469	34.133	371.512	54
31 Dec. '23	581.781	8.084	1.066.136	41.538	367.686	53
24 " '23	581.792	8.459	1.029.301	28.865	377.971	56
17 " '23	581.787	8.674	1.029.151	26.683	375.644	56
15 Jan. '23	581.790	7.172	980.349	40.271	384.141	58
16 Jan. '22	605.969	7.443	1.022.429	51.227	397.940	57
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkist-promessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekening-nen ²⁾
14 Jan. 1924	240.185	28.000	157.341	24.539	71.708
7 " 1924	254.424	46.000	162.039	25.958	77.566
31 Dec. 1923	252.060	34.000	180.192	26.797	84.740
24 " 1923	218.850	22.000	153.580	26.790	87.849
17 " 1923	212.153	22.000	157.536	34.561	78.668
15 Jan. 1923	226.123	71.000	119.320	77.533	23.074
16 Jan. 1922	24.073	106.000	142.856	24.073	20.550
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

¹⁾ Op de basis van $\frac{2}{5}$ metaaldekking. ²⁾ Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	7 Jan. 1924	14 Jan. 1924
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen	f 335.390.000,—	f 331.940.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	" 46.000.000,— ¹⁾	" 28.000.000,—
aan schatkistbiljetten	" 182.500.000,—	" 182.060.000,—
aan zilverbons	" 31.568.238,50	" 31.843.399,50

Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist. ... " 106.558.196,53 $\frac{1}{2}$ " 106.558.196,53 $\frac{1}{2}$

Onder de vlottende schuld is begrepen:

Voorsch. aan de Koloniën " 110.216.474,74 $\frac{1}{2}$ " 115.069.075,63 $\frac{1}{2}$

Voorschot aan Gemeenten voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting " 31 October 1923 " 31 December 1923 " 84.153.578,07 " 81.548.63,25

Voorschot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst. " 7 Jan. 1924 " 14 Jan 1924 " 68.706.176,37 $\frac{1}{2}$ " 70.235.293,49 $\frac{1}{2}$

In daggeldleening tegen onderp. v. schatk.papier " " " " " " " "

¹⁾ Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	5 Jan. 1924	12 Jan. 1924
Voorschot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 106.766.023,67	f 109.048.757,42
Ind. Schatk. prom. in oml.	" 79.100.000,— ¹⁾	" 79.100.000,—
Voorsch. Jav. Bk. aan N.-I.	" 3.900.000,—	" 3.800.000,—
Muntbiljetten in omloop.	" 41.700.000,—	" 42.200.000,—

¹⁾ Tegoe van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
12 Jan. 1924	213.750		266.500	92.500	141.950
5 " 1924	214.750		263.000	104.000	141.350
29 Dec. 1923	219.000		260.000	108.000	145.400
8 Dec. 1923	159.945	61.590	259.593	128.895	144.610
1 Dec. 1923	159.985	61.760	265.137	120.720	145.371
13 Jan. 1923	157.157	57.226	267.087	103.102	140.990
14 " 1922	147.426	30.818	282.462	76.528	107.008
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

¹⁾ Tegoe van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andere opeischb. schulden	Beschikb. metaal-saldo
12 Jan. 1924	213.750		266.500	92.500	141.950
5 " 1924	214.750		263.000	104.000	141.350
29 Dec. 1923	219.000		260.000	108.000	145.400
8 Dec. 1923	159.945	61.590	259.593	128.895	144.610
1 Dec. 1923	159.985	61.760	265.137	120.720	145.371
13 Jan. 1923	157.157	57.226	267.087	103.102	140.990
14 " 1922	147.426	30.818	282.462	76.528	107.008
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Voor-schotten a/h. Gouvernem.	Diverse rekening-nen ¹⁾	Dek-kings-percentage
12 Jan. 1924		156.540		3.800	***	60
5 " 1924		163.100		3.900	***	59
29 Dec. 1923		159.970		3.500 ²⁾	***	59

Data	Dis-conto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaal.	Beleeningen	Voor-schotten a/h. Gouvernem.	Diverse rekening-nen ¹⁾	Dek-kings-percentage
8 Dec. 1923	37.571	26.738	86.116	3.233 ³⁾	39.453	57
1 " 1923	35.945	26.397	88.363	1.118 ³⁾	36.713	57
13 Jan. 1923	36.400	30.611	82.704	10.815	23.559	58
14 " 1922	36.263	15.656	119.897	12.490	11.634	50
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

¹⁾ Sluitpost activa. ²⁾ Basis $\frac{2}{5}$ metaaldekking. ³⁾ Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekening-nen ¹⁾
24 Nov. 1923..	1.155	1.464	1.039	1.178	624
17 " 1923..	1.154	1.489	1.059	1.175	673
10 " 1923..	1.154	1.556	1.013	1.182	647
3 " 1923..	1.154	1.636	1.042	1.172	614
25 Nov. 1922..	1.227	1.666	727	1.241	502
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
9 Jan. 1924	128.058	126.276	287.780	27.000	243.683
2 " 1924	128.058	127.521	292.692	27.000	248.688
26 Dec. 1923	128.019	128.143	299.070	27.000	255.032
19 " 1923	128.023	128.185	295.817	27.000	251.367
10 Jan. 1923	127.486	122.455	289.737	27.000	247.201
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
9 Jan. '24	47.312	77.041	11.773	116.162	21.532	10,835
2 " '24	52.262	108.966	13.434	150.193	20.287	12,40
26 Dec. '23	49,605	81.073	15.682	116.480	19.627	14,82
19 " '23	47.409	75.920	15.375	109.690	19.588	15,66
10 Jan. '23	65.671	65.173	13.574	122.737	23.481	17,22
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 $\frac{1}{2}$

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKSBANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in milliarden Mark.

Data	Metaal	Daarv. b. Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
7 Dec. '24	4,4	0,467	0,021	9,474	390.017
30 Nov. '23	5,2	0,467	0,011	8,871	400.268
23 " '23	5,5	0,467	0,011	5,018	223.927
15 " '23	5,6	0,467	0,011	1,996	92.845
7 Dec. '22	1,1	1,005	0,050	0,139 ⁴⁾	0,847 ⁴⁾
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³⁾	1,9 ³⁾

Data als boven.	Wissels			Rek. Crt.	Darlehens-kassenscheine	
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier		Tot. uit-gegeven	In kas bij de Rijksb.
	453.945	394.216	59.729	273.240	9.500	9.500
	444.175	347.301	96.874	373.977	8.900	8.900
	305.109	144.064	161.045	323.668	2.000	2.000
	229.331	39.530	189.801	129.553	2.000	2.000
	1,008 ⁴⁾	0,281 ⁴⁾	0,727 ⁴⁾	0,257 ⁴⁾	0,153 ⁴⁾	0,139 ⁴⁾
	0,751 ³⁾	0,751 ³⁾	—	0,944 ³⁾	—	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine.

³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitent.	Zilver	Te goed in het Buitentland	Buit. gew. voorsch. a/d. Staat
10 Jan. '24	5.540.596	1.864.321	296.734	573.220	22.900.000
3 " '24	5.540.493	1.864.321	296.660	574.138	23.100.000
27 Dec. '23	5.540.381	1.864.321	296.522	575.100	23.300.000
11 Jan. '23	5.535.062	1.864.345	289.706	599.945	23.300.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitge-stelde Wissels	Beleeningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	3.545.457	13.380	2.533.115	39.172.767	2.255.673	16.915
	4.263.820	13.392	2.405.281	39.114.032	2.568.567	16.219
	3.657.394	13.580	2.389.652	37.905.434	2.363.491	20.178
	2.446.979	55.195	2.310.717	37.123.670	2.467.510	41,685
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buit. saldi	Beleen. van buit. l. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. partic.
10 Jan. '24	366.629	—	—	1602.616	7.461.013	370.314
3 " '24	363.592	—	—	1635.275	7.460.371	372.952
27 Dec. '23	360.408	84.653	480.000	1520.574	7.345.431	284.113
11 Jan. '23	343.298	—	—	778.625	6.778.856	128.986

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F. R. Notes in circulatie
	Totaal bedrag	Dekking F. R. Notes	In het buit.		
19 Dec. '23	3.091.135	2.201.540	—	72.303	2.296.436
12 " '23	3.115.639	2.163.980	—	78.010	2.266.831
5 " '23	3.118.139	2.111.634	—	79.516	2.252.598
20 Dec. '22	3.045.910	2.172.335	—	110.799	2.456.711

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. 1)	Algem. Dek-kings-perc. 2)
19 Dec. '23	1.072.575	1.882.852	110.156	74,0	75,7
12 " '23	1.091.311	1.971.673	110.142	73,5	75,3
5 " '23	1.044.633	1.935.504	110.114	74,5	76,4
20 Dec. '22	867.286	1.881.959	107.261	70,2	72,8

1) Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opelschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. 2) Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
12 Dec. '23	766	11.917.523	1.423.824	15.344.768	4.058.847
5 " '23	767	11.927.266	1.383.560	15.192.548	4.044.394
28 Nov. '23	767	11.903.987	1.385.302	15.199.105	4.048.142
13 Dec. '22	784	11.258.091	1.360.204	14.867.499	3.694.573

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 14 Januari 1924.

Er is, gedurende de achter ons liggende week, wel geen beurscentrum geweest, dat een zoo nerveuze ontwikkeling heeft getoond, als de fondsenmarkt te Parijs. Aangegepen door een panischen schrik voor de positie van het Fransche betaalmiddel, hebben de kringen van beleggers in Frankrijk getracht zich van een groot gedeelte hunner Fransche fondsen te ontdoen en hiervoor in de plaats, hetzij buitenlandsche beleggingsfondsen, hetzij binnenlandsche industriele aandelen te kopen. Meer en meer begint de beurs te Parijs het spiegelbeeld te worden van hetgeen de markt te Berlijn gedurende eenige jaren is geweest.

Hebben zich, zoo is men geneigd zich af te vragen, bijzondere voorvallen geopenbaard, welke eenig motief voor deze houding van de beurs kunnen opleveren? Het antwoord moet dan ontkennend luiden. Het is alleen de consequentie van de Fransche financieele politiek, die zich thans heeft voltrokken. Geruimen tijd is het regeering en financieele leiding gelukt de Fransche bevolking onkundig te houden van de funeste politiek, welke in financieel opzicht in Frankrijk werd bedreven, door groote reconstructiewerken aan te vangen, groote uitgaven ook op ander gebied te doen en inmiddels de balans van inkomsten en uitgaven niet in evenwicht, of eenigermate in evenwicht, te brengen. De ologsschatting van Duitschland zou, indien zij werd ontvangen, meer dan voldoende zijn, om al deze uitgaven volkomen te dekken. Nu echter de kans op het ontvangen van eenigszins omvangrijke bedragen in de naaste toekomst meer en meer gaat verdwijnen, nu de inkomsten uit het Ruhrgebied, waar toch zulke inderdaad mooie overwinningen op politiek en economisch gebied zijn behaald, veel geringer zijn dan men tot voor kort nog had verwacht, nu — en dit is het groote punt — het buitenland is begonnen zijn wantrouwen in de Fransche financiën te manifesteren door het verkoo-

pen van Fransche fondsen en van het Fransche betaalmiddel, zijn ook het publiek in Frankrijk zelve de oogen open gegaan. Naast den psychologischen invloed, dien iedere langdurig voortgezette daling van het ruilmiddel steeds met zich brengt, zijn ook feitelijke omstandigheden naar voren gekomen, welke den waren aard van den Franschen voorspoed in het licht hebben gesteld.

Het niet voldoen aan de bepalingen omtrent de aflossing van het voorschot van de Banque de France is hier ter plaatse reeds vroeger besproken. Hand aan hand hiermede is gegaan een uitzetting van de circulatie van het ruilmiddel, hetgeen de leiding van de circulatie-instelling heeft genoopt het bank-disconto te verhoogen. Klaarblijkelijk hoopt men hiermede een verdere uitzetting van het crediet tegen te gaan en ook langs dezen weg het reageerende betaalmiddel steun te verleen. Wil men echter werkelijk goede resultaten hiervan verwachten, dan zal, afgezien van den primairen eisch tot ordening van de staatsfinanciën, toch overgegaan moeten worden tot een vrij wat drastischer disconto-verhooging, dan thans — met $\frac{1}{2}$ pCt. — het geval is geweest. Tot nu toe althans is de verdere val van den Franc niet door de disconto-verhooging belet. En tegelijkertijd is het niveau der groothandelsprijzen in Frankrijk zeer sterk gestegen. Voor de meeste artikelen is het reeds niet ver meer verwijderd van de hoogst bereikte cijfers van 1920. Graan heeft zelfs reeds zeer dicht die grens genaderd. Wellicht is het hiermede in verband te brengen, dat de invoerrechten op granen met de helft zijn verminderd. De regeering hoopt hiermede een verdere stijging der broodprijzen tegen te houden of althans in tempo te doen verminderen, doch ontstemt tegelijkertijd de eigen graan-verbouwende bevolking, die thans natuurlijk minder voor haar product zal ontvangen.

Ook met andere middelen wordt getracht de daling van den Franc tegen te houden. De speculatie zal zooveel mogelijk worden tegengegaan door het bewaken der grenzen, het controleeren van telefoon en telegraaf, enz. Het voorbeeld van Duitschland kan overigens leeren, hoeveel succes met dergelijke middelen tot nu toe is bereikt. Dat de beurs in dit opzicht ook sceptisch tegenover deze maatregelen staat, heeft het verloop van de afgelopen week wel bevestigd.

De markt te Londen is voor het meerendeel ongeanimeerd geweest. Ook hier is de valuta gedeeltelijk oorzaak van de niet zeer opgewekte tendens, doch waar de reactie van den Sterlingkoers in verband staat met de beweging van de internationale wisselmarkt als geheel, heeft men hieruit geen bijzondere consequenties getrokken. Anders staat het met de vrees voor een „Labour“-Kabinet, dat, hoe gematigd zijn optreden ook moge zijn, uit den aard der zaak geneigd is, onvriendelijk tegenover het bezittende deel der maatschappij op te treden. Uit dien hoofde zijn er ter beurze van Londen vrij groote realisaties waargenomen. De vrijkomende gelden werden meestal belegd in Amerikaansche beleggingsfondsen, waarin in den laatsten tijd een vrij omvangrijke handel is ontstaan.

Te Berlijn was de houding over het algemeen afwachtend. Ten aanzien van de verdere hervormingen op het gebied van het muntwezen zijn nog geen beslissingen genomen en waar de fluctuaties op de beurs in groote trekken met deze hervormingen in verband staan, is het begrijpelijk, dat men eerst definitieve voorstellen wenscht af te wachten, alvorens nieuwe posities op te bouwen. Geld-technisch zou dit geen bezwaar met zich brengen, waar de vergoeding voor daggeld tot $\frac{1}{2}$ pCt. per dag is gedaald, een percentage, dat voor Deutsche toestanden niet hoog kan worden genoemd. Doch, behalve een ruime geldmarkt, moet er ook een stimulans voor koers-variatiën aanwezig zijn en deze ontbreekt geheel, nu ook de koers van de Rentenmark, aan den Dollar gemeten, vrij stabiel is gebleven.

Te New York daarentegen was het verloop meer optimistisch, zooals deze beursplaats in den laatsten tijd bijna voortdurend een afwijking van de houding der Europeesche markten heeft aangetoond. Vooral spoorwegwaarden bleken gezocht, terwijl industriele fondsen opgewekt van toon waren, in verband met de toeneming van het aantal onuitgevoerde orders der Steeltrust. Waar dit de eerste toeneming is sedert een aantal maanden, kan, indien wordt aangenomen, dat op dezelfde capaciteit is doorgewerkt, hieruit de conclusie worden getrokken, dat weder een langzame opleving in de staal-nijverheid voor de deur staat. Hoewel dan ook in voortdurend breder kringen wordt erkend, dat de voorspoed van Amerika niet kan voortduren, als ten slotte niet een regeling van de Europeesche verhoudingen tot stand komt, blijkt de vrees voor een malaise nog niet zoover doorgedrongen, dat ook de beurs hiervan de reflectie geeft.

Ten o n z e n t is de markt voor beleggingswaarden niet

al te opgewekt geweest. Ten deele staat dit in verband met de grootere levendigheid op de aandelenmarkt, ten anderen deele met den hoogerden dollarkoers, welke op sommige kringen van invloed is geweest. Deze beide factoren in aanmerking genomen, zijn de fluctuaties echter zeer gering gebleven; in de meeste gevallen zijn zij niet boven fracties van procenten uit gekomen.

Van de buitenlandsche staatsfondsen waren Braziliaansche gezocht in verband met de verbetering van deze fondsen te Londen.

	7 Jan.	11 Jan.	14 Jan.	Rijzing of daling
6 %/o Nederland 1922	100 ⁵ / ₁₆	100	99 ¹ / ₂	— ¹⁵ / ₁₆
5 %/o „ 1918	88 ¹⁵ / ₁₆	88 ⁹ / ₁₀	88	— ¹⁵ / ₁₆
4 ¹ / ₂ %/o „ 1916	86 ³ / ₈	86 ³ / ₈	86 ¹ / ₂	— ¹ / ₈
4 %/o „ 1916	79	78 ³ / ₄	78 ¹ / ₂	— ³ / ₄
3 ¹ / ₂ %/o „	73	—	72 ¹ / ₂	— ³ / ₄
3 %/o „	63 ⁵ / ₈	63 ¹ / ₂	62 ⁵ / ₈	— ¹ / ₄
2 ¹ / ₂ %/o Cert. N. W. S.	53	52 ¹ / ₂	52 ⁵ / ₈	— ³ / ₈
7 %/o Oost-Indië 1921	101 ⁵ / ₈	101 ⁵ / ₈	100 ¹³ / ₁₆	— ¹³ / ₁₆
6 %/o „ 1919	97 ⁷ / ₈	96 ¹⁵ / ₁₆	96 ¹³ / ₁₆	— ¹³ / ₁₆
5 %/o „ 1915	91 ³ / ₄	91 ⁷ / ₈	91 ¹ / ₂	— ¹ / ₄
5 %/o Rusland 1906	5	5 ⁵ / ₈	6 ³ / ₈	+ ¹ / ₈
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	5 ¹⁵ / ₁₆	5 ⁷ / ₈	6 ¹ / ₁₆	+ ¹ / ₈
4 %/o Japan 1899	65 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	63 ³ / ₄	— ¹ / ₄
5 %/o Brazilië 1895	43	48	—	+ 5
8 %/o San Paulo 1921	96 ¹ / ₂	96 ³ / ₄	97 ¹ / ₈	+ ³ / ₈
6 %/o Amsterdam 1920	100	—	—	—
7 %/o Rotterdam 1920	101	101 ¹ / ₂	—	+ ¹ / ₂

Van de aandelen-soorten hebben bovenal *petroleum-fondsen* de aandacht getrokken door een scherpe rijzing, zoowel voor aandelen Geconsolideerde als voor Koninklijke Petroleum Maatschappij. Twee invloeden hebben samen gewerkt om hier de koersen zoo sterk te doen monteeren. In de eerste plaats de zeer gunstige berichten omtrent de petroleum-industrie, in de tweede plaats de omvangrijke kooporders, welke Parijs en Londen op onze markt deden effectueeren in verband met de reactie van Francs en met de omzetting van beleggingsfondsen in Engeland, zooals hierboven reeds aangegeven. De beweging heeft zich ditmaal zuiver op Amsterdam geconcentreerd; zelfs op dagen, dat de notering van Wallstreet een reactie te aanschouwen gaf, was de stemming hier uitermate vast. De overige petroleum-soorten als Phoenix, Steaua Romana, enz. konden ook wel koersverbeteringen behalen, doch niet in relatief gelijke mate.

Opvallend was voorts de opgewekte houding voor *bank-aandelen*; ter beurze is men van meening, dat het achter ons liggende jaar toch nog profijten van beteekenis heeft opgeleverd en oordeelt men dat de lichtelike toestand van den wereldhandel ook voor de naaste toekomst gunstig op het bankwezen zal inwerken.

Tabaks-aandelen waren slechts weinig veranderd, na de

	7 Jan.	11 Jan.	14 Jan.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	118	124	124 ¹ / ₂	+ 6 ¹ / ₂
Incasso Bank	94 ³ / ₄	95 ¹ / ₂	95 ¹ / ₂	+ ³ / ₄
Koloniale Bank	183 ⁵ / ₈	184 ¹ / ₂	190	+ 6 ⁵ / ₈
Ned. Handel-Mij. cert. v. aand.	124 ⁷ / ₈	125 ¹ / ₂	131 ¹ / ₂	+ 6 ⁵ / ₈
Rotterd. Bankvereniging ..	94 ³ / ₄	98 ³ / ₄	99 ¹ / ₂	+ 4 ³ / ₄
Van Berkel's Patent	37 ¹ / ₄	36 ³ / ₄	37 ¹ / ₂	+ ¹ / ₄
Gouda Kaarsen	80	77 ³ / ₄	81	+ 1
Holl. Draad- en Kabelfabriek	69	65	64	— 5
A. Jurgens' Ver. Fabr. g. aand.	67 ¹ / ₂	73 ³ / ₈	74 ¹ / ₂	+ 7
„ „ „ pr. aand.	70 ³ / ₄	74 ¹ / ₂	76 ¹ / ₄	+ 5 ¹ / ₂
Leerdam Glasfabrieken	33 ¹ / ₂	32	31	— 2 ¹ / ₂
Philips' Gloeilampenfabriek	271	269	270	— 1
Vereenigde Blikfabrieken ..	105 ¹ / ₂	105 ¹ / ₂	—	—
Vereen. Chemische Fabrieken	53 ¹ / ₂	53 ¹ / ₂	55	+ 1 ¹ / ₂
Compania Mercantil Argent.	23 ⁷ / ₈	23 ³ / ₈	24	+ ¹ / ₈
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	182 ¹ / ₂	181 ³ / ₈	189 ¹ / ₄	+ 6 ³ / ₄
Handelsver. Amsterdam	484 ³ / ₄	486 ³ / ₄	497 ³ / ₄	+ 13
Handelsver. Reiss & Co.	29 ³ / ₄	30 ¹ / ₂	32	+ 2 ¹ / ₄
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	191	190	190	— 1
Linde Teves & Stokvis	80	85	88 ¹ / ₂	+ 8 ¹ / ₂
Redjang Lebon Mijnb.-Mij.	118 ¹ / ₂	120 ¹ / ₂	123 ¹ / ₂	+ 5
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	171 ¹ / ₂	176 ¹ / ₂	197 ¹ / ₈	+ 25 ⁵ / ₈
Kon. Petroleum-Mij.	398 ³ / ₄	418 ¹ / ₂	433 ¹ / ₂	+ 34 ³ / ₄
Phoenix Oil	78 ¹ / ₂	83 ¹ / ₂	85 ¹ / ₂	+ 7
Amsterdam-Rubber-Mij.	153 ¹ / ₈	151 ³ / ₈	155 ⁵ / ₈	+ 2 ¹ / ₄
Kendeng Lemboe	188 ¹ / ₂	182	187 ¹ / ₄	— 1 ¹ / ₄
Oost-Java-Rubber-Mij.	232 ¹ / ₂	227	229 ¹ / ₂	— 3 ¹ / ₂
Deli-Batavia Tabak Mij.	326 ³ / ₄	325	324 ¹ / ₂	— 2 ¹ / ₄
Deli-Maatschappij	321 ¹ / ₂	323 ³ / ₈	323 ³ / ₈	+ 2
Senembah-Maatschappij ..	278	286 ¹ / ₂	284 ¹ / ₂	+ 6 ¹ / ₂

koersverheffing van de vorige week. Daarentegen viel voor *rubberaandelen*, speciaal voor aandelen Amsterdam Rubber, een goede tendens te constateeren, in verband met de publicaties door deze maatschappij van de opbrengst van den oogst, welke zeer bevredigend is.

De *suikermarkt* was levendiger opgewekt van toon, speciaal tegen het slot, toen de hoogere termijn-noteringen voor Cuba-suiker samenwerkten met het bericht, dat de V.J.S.P. biedingen van f 15¹/₄ per picol voor superieur had geweigerd. In het bijzonder traden de minder courante soorten op den voorgrond.

Van *binnenlandsche industriële waarden* bleven in het bijzonder aandelen Jurgens gezocht als gevolg van berichten omtrent een goeden gang van het bedrijf.

Scheepvaart-aandelen waren doorgaans vast, zonder grooten handel.

	7 Jan.	11 Jan.	14 Jan.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	103 ³ / ₄	101	104 ¹ / ₂	+ ³ / ₄
„ „ „gem.eig.	90 ¹ / ₂	86 ⁵ / ₈	89 ¹ / ₂	— ³ / ₈
Hollandsche Stoomboot-Mij.	34 ¹ / ₈	32 ⁵ / ₁₆	34 ³ / ₄	+ ³ / ₈
Java-China-Japan-Lijn	98 ¹ / ₄	96 ¹ / ₂	96 ¹ / ₂	— ¹ / ₄
Kon. Hollandsche Lloyd ...	15 ⁷ / ₈	15	15 ⁷ / ₈	—
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	79	76 ¹ / ₂	79 ¹ / ₄	+ ¹ / ₄
Konink. Paketvaart-Mij. ...	126 ¹ / ₁₆	127 ³ / ₄	128	+ ¹ / ₁₆
Maatschappij Zeevaart	77	76	78	+ 1
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	124	124	126 ³ / ₄	+ 2 ³ / ₄
Nievelt Goudriaan	106	104 ¹ / ₂	103	— 3
Rotterdamsche Lloyd	130	127	131 ¹ / ₄	+ 1 ¹ / ₄
Stoomv.-Mij. „Nederland“ ..	150 ¹ / ₄	148 ³ / ₄	153	+ 2 ³ / ₄
„ „ „Noordzee“ ..	32 ¹ / ₄	32	31 ¹ / ₄	— 1

De *Amerikaansche afdeeling* bleef met een goeden ondertoon op hoogere prijzen.

	7 Jan.	11 Jan.	14 Jan.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	65 ¹ / ₈	65 ¹ / ₂	66	+ ⁷ / ₈
Anaconda Copper	83 ⁵ / ₈	83 ¹ / ₂	83 ⁷ / ₈	+ ¹ / ₂
Studebaker Corp.	113 ³ / ₈	113 ¹ / ₂	116	+ 2 ⁵ / ₈
Un. States Steel Corp.	106	105 ¹ / ₂	107 ¹ / ₁₆	+ 1 ¹ / ₁₆
Achison Topeka	105 ⁷ / ₈	106 ⁷ / ₈	—	+ 1
Erie	23	26 ³ / ₈	26 ³ / ₄	+ 3 ³ / ₄
Southern Pacific	94 ¹ / ₂	96	96 ¹ / ₄	+ 1 ³ / ₄
Union Pacific	141	140 ³ / ₄	142 ¹ / ₂	+ 1 ¹ / ₄
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 ³ / ₈	9 ¹ / ₁₆	9 ³ / ₄	+ ¹ / ₈
„ „ „ „ pref.	36 ¹ / ₄	36 ³ / ₈	36 ¹ / ₂	—

De *geldmarkt* is iets ruimer geworden; prolongatie noteerde ten slotte 4¹/₄ pCt.

GOEDERENHANDEL. GRANEN.

15 Januari 1924.

Tarwe. Als wij beginnen met de weerberichten, dan moeten wij allereerst vermelden, dat in de twee voornaamste exportlanden, waar nu tarwe geogst wordt, nl. Argentinië en Australië, het weer gunstig geweest is. De lichte regens schijnen in Australië geen schade veroorzaakt te hebben. Ook uit Britsch-Indië zijn de berichten goed, maar in Noord-Amerika is men minder tevreden, aangezien zeer strenge vorst, die in veel streken met onvoldoende sneeuwbedekking gepaard ging, schade aan de wintertarwe zou hebben berokkend. De strengste vorst heeft evenwel geheerscht in het Noord-Westen, waar zoo goed als geen wintertarwe verbouwd wordt. In Europa was het weer evenmin bijzonder gunstig, doch de berichten zijn toch niet alarmeerd.

De vaste stemming, waarvan wij de vorige week gewaagden, heeft zich ten volle gehandhaafd. Europa heeft zich in de verwachting van lagere prijzen wel wat erg weinig van tarwe voorzien. Ongetwijfeld zijn de importbehoeften meegevallen en ofschoon toch aan de kleinere verscheperen der laatste weken zeer groote verscheperen voorafgingen, hebben zich toch nergens voorraden van beteekenis gevormd. In Engeland, toch steeds nog het belangrijkste importland van Europa, zijn de voorraden bijzonder gering en men is dan ook gedwongen geweest, regelmatig met inkoop voort te gaan. Meer nog dan de vorige weken heeft daarbij Argentijnse tarwe de aandacht getrokken en in Australische tarwe is nu ook reeds een ander gedaan. Deze week waren de verscheperen van Argentinië naar Europa nog klein, maar de voorraden in de Platahavens zijn weer toegenomen, zoodat gezien ook de zaken, die ook naar het Continent tot stand kwamen, er wel spoedig grotere afladingen verwacht kunnen worden. Van Noord-Amerika zal het voornamelijk de Canadeesche tarwe blijven, die de aandacht van Europa zal trekken; wel komt er af en toe tarwe uit de Staten, maar over het algemeen wordt die te hoog gehou-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe	Mais	Haver	Tarwe	Mais	Lijnzaad
	Mei	Mei	Mei	Jan.	Jan.	Jan.
12 Jan.'24	109¼	78¼	46¾	11,15	10,—	19,60
5 „ '24	108	76	45¾	11,30	9,80	20,05
12 Jan.'23	119	72¼	44¼	11,55 ¹⁾	8,35	17,60 ¹⁾
12 Jan.'22	110½	53¾	38¾	11,25 ¹⁾	7,35 ¹⁾	17,85 ¹⁾
12 Jan.'21	192	75	48¼	18,40 ¹⁾	9,95 ¹⁾	16,90 ¹⁾
20 Juli'14	82	56¾	36¼	9,40	5,38	13,70

1) Per Februari.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten	14 Jan. 1924	7 Jan. 1924	15 Jan. 1924
Tarwe	12,75	12,50	13,25
Rogge (No. 2 Western) ..	9,95	9,75	11,20
Mais (La Plata)	218,—	212,—	197,—
Gerst (48 lb. malting) ...	210,— ¹⁾	208,— ¹⁾	196,—
Haver (38 lb. white clipp.)	10,— ²⁾	10,35 ²⁾	10,55
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad)	13,75	13,65	14,30
Lijnzaad (La Plata)	467,—	463,—	427,—

1) Canada No. 4. 2) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	6/12 Jan. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	6/12 Jan. 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	5.331	5.331	26.214	—	—	960	5.331	27.174
Rogge	5.060	8.227	19.369	—	—	—	8.227	19.369
Boekweit	—	1.654	857	—	—	—	1.654	857
Mais	9.196	17.355	51.518	—	—	3.999	17.355	55.517
Gerst	9.111	9.508	3.286	—	—	3.175	9.508	6.461
Haver	4.988	8.190	1.799	—	—	228	8.190	2.027
Lijnzaad	812	1.011	4.493	—	—	1.284	1.011	5.777
Lijnkoek	1.780	4.034	7.064	—	—	—	4.034	7.064
Tarwemeel	3.499	4.064	4.071	—	—	1.027	4.064	5.098
Andere meelsoorten	—	101	174	—	—	—	101	174

den, om veel zaken mogelijk te maken. In Chicago bleven trots den vasteren Dollarkoers de tarweprijzen vrijwel onveranderd; in Winnipeg liepen ze nog een fractie op. In Buenos Aires werd de verhooging van den pesokoers wel eenigszins in de graannoteringen verdisconteerd. Tarwe daalde daar van 11.45 tot 11.05; in Rosario liep de prijs van 11.20 tot 10.85 terug.

Mais. De zeer vaste toestand der maïsmarkt werd deze week nog verscherpt. De verscheppingen naar Europa van alle landen te zamen bedroegen slechts 61.000 tons tegen 158.000 tons een jaar geleden. Het eenige land, dat over voldoende materiaal zou beschikken — de Vereenigde Staten —, droeg hiertoe slechts 3.000 tons bij, die grotendeels voor Nederland bestemd waren. Plata verscheepte slechts 20.000 tons en dit kleine cijfer veroorzaakte verderen kooplust en stijging der prijzen, welke stijging nog bevorderd werd doordat de Argentijnsche Pesos zeer vast waren en wel 5 pCt. in waarde stegen. Niet alleen Engeland, maar ook het Continent kocht voortdurend Platamaïs. Daarnaast werd ook in Donnamais gehandeld, vooral door Nederland. Een lading Roemeensche maïs, die reeds aangekomen was in Falmouth werd door Rotterdam gekocht. Ook op Januari en Februari-aflading kwamen eenige zaken tot stand, maar het aanbod bleef toch zeer gering.

Ook gerst deelde in de vaste stemming. Russische gerst wordt steeds minder aangeboden, doch Roemeensche gerst bleef nog wel aan de markt. Ook voor deze soort werden voortdurend hoogere prijzen betaald. Haver deelde in de vaste stemming en kon in prijs verbeteren.

Lijnzaad bleef eveneens vast gestemd niettegenstaande gunstig weer in Argentinië. De voorraden in de Argentijnsche havens vermeerderden flink, doch dit schijnt nog geen druk uit te oefenen. De stijging van den Pesokoers was oorzaak, dat in Gulden en Ponden de prijzen voor lijnzaad aanmerkelijk hooger uitkwamen.

SUIKER.

In Amerika konden prijzen voor prompte suiker de afgelopen week verbeteren, doordat raffinadeurs meer belangstelling toonden en elk aanbod opnamen. Voor Cubasuiker Januari verschepping werd 4¼ d.c. c. & f. en voor Februari 0,12½ d.c. minder betaald. Ten gevolge hiervan liepen ook prijzen op de termijnmarkt op. De noteeringen gaven het volgende beeld te zien:

Spot Centrifugals: opening 6,53, laagste punt 6,40, slot 6,78, terwijl de noteeringen voor termijn zich doorlopend opwaarts bevogen en de openings- en slotkoersen resp. waren:

Januari 4,70/4,95; Maart 4,49/4,75; Mei 4,58/4,84 en Juli 4,66/4,93.

De consumptie der V.S. bedroeg in het afgelopen jaar 4.781.000 tons tegen 5.093.000 tons verleden jaar.

De Cuba-statistiek was als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 5 Jan. '24	56.531	52.938	15.937
Totaal sedert 1/12/'23--5/1'24	82.407	129.816	32.708
Aantal werkende fabrieken ..	129	84	42
Weekexport 5 Jan. '24.....	36.760	40.466	6.132
Totale export tot 5 Jan. '24	40.474	81.373	10.925
Totale voorraad op 5 Jan. '24	41.933	57.821	880.511

Er werden eenige ladingen Cubasuiker Januari tot en met Maart afscheep naar Europa verkocht en werd het laatst 25/6 voor Januari en 23/6 voor Maart afscheep betaald.

In Engeland verlaagden Raffinadeurs in het begin der week hunne prijzen met 6 d., waarna de markt kalm, doch prijshoudend gestemd bleef.

De Board of Tradestatistiek daar te lande luidt als volgt: Uit Java werden geen nieuwe afdoeningen door de V.J. S.P. gerapporteerd, terwijl de prijs voor prompte levering oude oogst nominaal f 21,25 was.

Het „Archief” publiceert de volgende cijfers aangaande malende fabrieken en rietareaal:

	December.		Jan./Dec.	
	1923	1922	1923	1922
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Riet	92.178	66.499	1.174.159	1.385.431
„ Biet	—	—	—	—
„ Geraffineerd ..	56.552	46.101	394.139	523.538
Totaal	148.730	112.600	1.568.298	1.908.969
Voorraad in Entrepot	119.550	246.850	—	—
„ in Raffinader.	47.150	56.000	—	—
Opbrengst ..	64.686	61.570	940.057	937.579
Tot. binn. Consumptie	112.097	116.959	1.470.347	1.604.533
Voorr. op 30 Nov.	1923 { 158.550	1922 { 326.950		
„ „ 31 Dec.	1923 { 166.700	1922 { 302.850		

In 1923 hebben 180 fabrieken gemalen tegen 183 in 1922; in 1924 zullen 181 fabrieken malen, waaronder de nieuwe fabriek „Kedoengbanteng” in de residentie Soerakarta.

Het rietareaal in 1923 bedroeg 230.643 bouws (gelijk het tot dusver grootste areaal in 1918), terwijl het areaal voor 1924 eene uitbreiding toont van 5,2 pCt. en dus 242.636 bouws zal bedragen. Bij eene gemiddelde opbrengst van 124 picols per bouw zou de Java-oogst 1924 dan voor het eerst 30.000.000 picols beoopen.

Hier te lande had de markt gedurende de afgelopen week een kalm tot prijshoudend aanzien en kwam er zo goed als geen verandering in de prijzen, totdat aan het einde der week de markt iets vaster sloot met volgende noteeringen: Januari f 33,—; Mei f 31¼ tot f 32,— en Augustus ca. f 29,50. De omzet op de termijnmarkt bedroeg 1400 tons.

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 9 Januari 1924.

In prijzen van Amerikaansche katoen had Donderdag een daling van ruim 100 punten plaats, terwijl prijzen zich sedert nog niet geheel hersteld hebben en goed middling vandaag 70 punten lager was dan een week geleden. Voorraden ruwe katoen in de havens zijn grooter dan verleden jaar en de exporten naar Engeland en het Vasteland zijn ook bijna 500.000 balen grooter. Verkoopen zijn niet groot, terwijl voor Perukatoen nog al belangstelling bestaat. Noteeringen van Egyptische katoen zijn Donderdag 125 punten verlaagd, terwijl de markt zich weer iets hersteld heeft. De ontvangsten in Alexandrië zijn ongeveer 360.000 balen meer dan verleden jaar, terwijl de voorraad bijna 5.000.000 cantars minder is.

Prijzen van Amerikaansche garens zijn onregelmatig en over het algemeen wat lager. De vraag is gering en noch spinners noch koopers toonen veel animo om zaken te doen. Wel zijn er enkele aanvragen aan de markt voor 40er mule voor Indië en de andere Oostersche markten, doch biedingen zijn in den regel 1 d. of meer beneden de markt, hoewel voor Madras nog wel enkele partijen schijnen te zijn geboekt. In getwijnde garens gaat iets om voor het binnenland, terwijl er ook vraag is naar 42/2 voor China, echter ook tegen onmogelijke prijzen. Voor Egyptische ringgarens bestaat belangstelling, doch ook hiervoor zijn biedingen in den regel 1 à 2 d. lager dan de prijzen, die spinners aan willen nemen. In twistcoops gaat iets om in 60er, terwijl in getwijnde garens heel weinig gedaan is. Over het algemeen is de markt lusteloos, terwijl ook de fluctuaties in ruwe katoen er niet toe meewerken om den toestand beter te maken.

In de markt voor manufactures is weer meer belangstelling. Wel zijn er meer aanvragen aan de markt, speciaal in dhooties en gebleekte goederen voor Calcutta en verder voor Zuid-Amerika, doch het is zeer de vraag of er veel zaken gedaan zijn. Prijzen blijven vast, doch men is over het algemeen zeer voorzichtig en de meeste koopers hebben alleen belangstelling voor spoedige levering. Als er mischien wat meer vertrouwen komt in de tegenwoordige vraagprijzen is het wel mogelijk, dat wat meer orders worden geboekt, doch nu zijn koopers over het algemeen zenuwachtig, ook al door de fluctuaties van ruwe katoen. Hoewel biedingen over het algemeen nog te laag zijn om tot zaken te komen, is de stemming toch weer wat minder ongunstig dan deze de laatste weken geweest is.

2 Jan./9 Jan. Oost.koersen. 1 Jan./8 Jan.
Liverpoolnoteeringen. T.T. op Indië 15⁷/₈ vac.
F.G.F.Sakellarides 24,50 23,60 T.T. op Hongkong 2 3³/₄ "
G.F. No. 1 Oomra 14,10 13,60 T.T. op Shanghai 3,4¹/₄ "

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	11 Jan. 1924	4 Jan. 1924	28 Dec. 1923	11 Jan. 1923	11 Jan. 1922
New York voor Middling ...	34,35 c	35,25 c	36,65 c	27,20 c	18,20 c
New Orleans voor Middling	34,— c	35,— c	36,— c	27,— c	16,75 c
Liverpool voor Fy Middling	19,82 d	20,43 d	21,17 d	15,33 d	11,07 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen).*)

	1 Aug. '23 tot 11 Jan. '24	Overeenkomstige periode				
		1922-'23	1921-'22			
Ontvangsten Gulf-Havens.	5.034	4.268	3.683			
" Atlant.Havens						
Uitvoer naar Gr. Brittannië				1.248	953	834
" " 't Vasteland				1.866	1.742	1.676
" " Japan	383	317	599			

Voorraden.

(In duizendtallen balen).*)

	11 Jan. '24	Overeenkomstig tijdstip	
		1923	1922
Amerik. havens	1.006	995	1.267
Binnenland	1.035	1.290	1.573
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	440	496	577

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdendijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
12 Jan. 1924	328.000	18.050	743.000	24.000	6 ¹ / ₂
5 „ 1924	305.000	20.575	626.000	26.000	6
29 Dec. 1923	381.000	20.325	651.000	1)	5 ⁹ / ₁₆
12 Jan. 1923	1.408.000	19.600	2.351.000	23.100	5 ¹⁹ / ₁₆

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
12 Jan. 1924....	76.000	2.317.000	213.000	5.415.000
12 Jan. 1923....	57.000	1.898.000	157.000	4.200.000

1) Niet genoteerd.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 31 December 1923 in duizenden balen.

	1923	1922	1921	1920	1919
Voorraad in Europa..	1.429	2.254	1.749	2.068	2.237
Stoomend { Brazilië ..	723	564	611	520	531
n. Europa { Oost-Indië.	76	21	39	—	75
	2.228	2.839	2.399	2.583	2.843
Voorraad Ver. Staten	712	967	1.668	1.601	1.591
Stoomend } naar Brazilië ..	637	418	388	841	416
Ver.Staten }					
	3.577	4.224	4.455	5.030	4.850
Voorraad in Rio	318	1.463	1.825	521	414
" „ Santos..	531	2.271	3.077	3.180	4.581
" „ Bahia ..	41	22	46	34	25
Totaal	4.467	7.980	9.403	8.765	9.870
Op 1 December	4.872	8.257	9.112	8.449	10.068
Op 1 Juli	5.340	8.639	8.700	6.750	10.336

THEE.

(Opgave van den makelaar J. van Eck.)

Bericht van den afloop Theeveiling op 22 November 1923

Aanbod in veiling bestond uit:

Heden:

4249,	60/4 kn. Java thee
1914,	66/2, „ Sumatra thee
	1945/2, „ China thee
448,	671/2, „ ex voorg. veiling
Totaal..	6611, 2682/2, 60/4 kn. thee.

23 November 1922:

4374,	84/2, 20/4 kn. Java thee
3989,	„ Sumatra thee
324,	10/4 „ ex voorg. veiling
370,	„ voor Hand.rekg.
Totaal..	9057, 84/2, 30/4 kn. thee.

Aanbod 1 Januari jl. tot heden:	1922	1921	
Java thee	134719 kn.	138926 kn.	240342 kn.
Sumatra thee	53340 „	39290 „	28737 „
Voor rek. bel.h.	5529 „	4850 „	3525 „
Totaal	193588 kn.	183066 kn.	272604 kn.

Gem. per veiling.. 12906 „ 12204 „ 18174 „

Aanbod China thee A^o. 1923 20628 kn. A^o. 1922 1479/2 kn.

De stemming was vrij kalm, het verloop langzaam en prijzen iets gemakkelijker, waarbij meer nog dan in vorige veiling op kwaliteit werd gelet, hetgeen zeer goed uitkwam bij de mooi bewerkte Sumatra theeën, die bijna vorige prijzen bedongen.

Oranje Pecco, enkele zeer goede theeën bedongen vorige prijzen, andere moesten 3 à 4 cts een enkel partijtje 6 cts lager worden afgegeven.

Pecco, Pecco Souchon en Souchon, deze brachten behoudens enkele uitzonderingen gemiddeld 2 tot 4 cts minder op.

Gebroken Oranje Pecco's en Gebroken Pecco's waren iets onregelmatig met prijzen van 1 tot 5 cts lager.

Gebroken thee en Fannings prijshoudend. Dust en Bohea 6 tot 8 cts lager.

Onverkocht bleven in veiling 1005 kn Java en Sumatra thee en 1049/2 kn China thee.

Volgende veiling op Donderdag 13 December e.k. zal het aanbod waarschijnlijk ruim 15000 kn zijn.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)
Kapokstatistiek op 31 December 1923.

Importeurs:	Voorr.	Aanv.	Verk.	Voorr.
	1 Jan. 1923	tot 31 Dec.	tot 31 Dec.	op 31 Dec.
H. G. Th. Crone.....	—	3680	3680	—
Edgar & Co.....	—	1085	1085	—
Van Eeghen & Co.....	—	3686	3686	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smidt & Amesz q.q. Edgar & Co's Handel				
Mij. Soerabaja	273	2410	2568	115
Van Heekeren & Co.....	—	659	659	—
Floving & Beer.....	72	210	282	—
Int. Hand. & Crediet Mij.	—	1248	1248	—
Koning, Teves & Co.....	—	842	842	—
Landb. Mij. „Geboegan”...	16	143	159	—
Maintz Producten Handel.	—	247	247	—
Mirandolle, Votte & Co...	314	7915	7918	311
Wm. H. Müller & Co.	—	901	901	—
W. Tengbergen & Co.....	—	290	290	—
Weise & Co.....	444	3498	3909	33
Zweedsche Oost-Ind. Cie..	—	529	529	—
Order.....	82	7587	7669	—
	1201	34930	35672	459

RUBBER.

De markt is gedurende de afgelopen week flauw geweest met dalende prijzen.

Op verdere levering vonden verschillende verkoopen plaats.

De slotnoteeringen zijn: einde voorafgaande week:

Prima Crêpe	Januari	75½ ct.	75 ct.
„	Jan./Maart	76	76
„	April/Juni	78	77
Smoked Sheets	Januari	76	76
„	Jan./Maart	76	76½
„	April/Juni	77	77
15 Januari 1924.				

METALEN.

Loco-Noteeringen te Londen:

Data	Koper Stan- daard	Koper Electro- lytisch	Tin	Lood	Zink
14 Jan. 1924..	60.15/-	66.17/6	248.7/6	30.15/-	34.7/6
7 „ 1923..	61.-/-	67.5/-	238.2/6	30.15/-	34.2/6
31 Dec. 1923..	61.-/-	67.-/-	233.17/6	30.7/6	32.17/6
22 „ 1923..	61.11/3	68.-/-	235.2/6	32.5/6	32.16/9
15 Jan. 1923..	64.-/-	70.13/9	181.5/-	26.17/6	35.-/-
20 Juli 1914..	61.-/-		145.15/-	19.-/-	21.10/-

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petro- grad Londen /R'dam	Odessa Rotter- dam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotter- dam	Bristol kanaal	Rotter- dam	Engel- land
7-12 Jan. 1924	—	14/- ²	14 ³	3/9	25/7	26/3
31 D.-4 Jan. 1924	—	13/6 ²	14½ ³	3/-	25/2	25/2
8-13 Jan. 1923	—	—	12½ ³	3/3	26/4	28/4
9-14 Jan. 1922	—	—	15 ³	4/-	37/-	37/-
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/-	12/-

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genoa	Port Said	La Plata Rivier	Rotter- dam	Gothen- burg
7-12 Jan. '24	5/4	9/1½	9/6	12/6	5/9	—
31 D.-4 Jan. '24	5/3	8/10	9/6	13/-	4/9	—
8-13 Jan. '23	6/5	11/1½	11/7	12/3½	4/6	6/9
9-14 Jan. '22	6/6	12/1½	14/-	13/3	6/3	9/-
Juli 1914	fr. 7,-	7/-	7/3	14/6	3/2	4/-

De grondtoon van de vrachtenmarkt gedurende de afgelopen week is vast geweest en hier en daar zijn booten tegen hogere vrachten afgesloten. Dit geldt grotendeels voor prompte en Januari booten van La Plata en ook voor eenigszins latere posities. De readers houden overal vast aan de thans geldende of hogere vrachten.

DIVERSEN.

Data	Bombay West Europa (d.w.)	Birma West Europa (rijst)	Vladivo- stock West Europa	Chili West Europa (salpeter)
7-12 Januari 1924..	27/4	31/8	33/9	27/6
31 Dec.'23-4 Jan. 1924..	28/-	31/3	33/9	27/6
8-13 Januari 1923..	27/-	31/9	35/-	36/3
9-14 Januari 1922..	22/3	30/-	36/-	35/-
Juli 1914..	14/6	16/3	25/-	22/3

1) \$ per ton kolen. 2) Perton d.w. 3) Am. cents per 100 lbs.

Van Noord-Amerika werden geen booten voor volle ladingen graan afgesloten en voor kolen werd \$ 3.— naar Rio de Janeiro en \$ 3.20 naar Genua betaald.

Van de North Pacific kust werd een boot afgesloten tegen \$ 7.— voor tarwe of meel naar Shanghai voor Februari-aflading, terwijl voor een Maart/April boot naar Antwerpen 36/6 werd betaald.

Naar U.K. Continent is het geldende cijfer 38/6. Prompte booten kunnen nog iets hooger bedingen.

Van Cuba werden booten bevracht naar U.K. voor Februari/Maart-aflading tegen 20/6 en 21/6.

Wat Zuid-Amerika betreft, werden aanzienlijke hogere vrachten voor prompte booten bedongen. De hoogste bevrachting welke plaats vond is tegen 29/-, optie zaad tegen 1/3 extra, 31 Januari cancelling. De hoogste vracht, welke voor Februari-aflading valt te bedingen is 26/6.

Van Mauritius is een boot afgesloten naar U.K. tegen 30/- voor Januari/Februari-aflading, terwijl voor kolen van Durban naar Bombay 15/- is betaald voor Maart.

De thuishkomende vracht van Bombay blijft ongeveer hetzelfde nl. 27/6 on deadweight voor Januari/Februari-aflading.

Voor verschepping van Australië hebben de bevrachters hogere vrachten moeten betalen, nl. 44/6 en 47/6 naar U.K.

Van de Zwarte Zee is een boot afgesloten naar Bordeaux Hamburg range tegen 14/- U.K., 14/6 voor 1/15 Februari-aflading.

Van de Middellandsche Zee bestaat vraag naar ruimte voor erts.

De uitgaande vrachten van Wales blijven ongeveer hetzelfde, nl. 12/6 naar La Plata en 9/6 naar Port Said, terwijl naar West-Italië 8/9, 8/9 a 9/- is te bedingen.

RIJNVAART.

Week van 6—12 Januari 1924.

De aanvoeren van zeezijde waren gering, hoofdzakelijk kolen en graan, alsmede een enkele ertsboot.

De beschikbare scheepsruimte bleef ruim voldoende.

De daghuur naar de Rijnstations bedroeg gemiddeld voor groote schepen 1½—1¾ cent, voor kleine schepen 2 cts. per ton.

De gemiddelde lastvracht naar Mannheim bedroeg f 1.40.

De waterstand bleef gunstig; zoowel naar den Bovenrijn als naar den Benedenrijn werd op vollen diepgang afge-
laden.

Het sleeploon liep geleidelijk van het 85 cts. tarief tot het 60 cts. tarief terug.

INKLARINGEN.

DORDRECHT/ZWIJNDRECHT.

Landen van herkomst	December 1923		December 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	3	1.388	7	3.519
Groot-Brittannië	3	1.077	3	755
Duitschland....	—	—	1	362
Zweden.....	1	500	—	—
België.....	9	3.422	2	165
Frankrijk.....	1	525	—	—
Spanje.....	—	—	1	1.024
Portugal.....	1	720	—	—
Danzig.....	1	376	2	743
Ander Middel- land. Zeehavens	1	2.251	—	—
Totaal....	20	10.259	16	6.568
Nationaliteit				
Nederlandsche..	3	1.300	2	405
Britsche.....	4	3.328	2	415
Duitsche.....	11	4.830	12	5.748
Noorsche.....	1	525	—	—
Zweedsche.....	1	276	—	—
Totaal....	20	10.259	16	6.568

IJMUIDEN.

Landen van herkomst	December 1923		December 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	11	12.063	10	5.525
Groot-Brittannië	120	86.093	125	86.881
Duitschland	51	77.723	34	50.138
Noorwegen	3	5.600	2	696
Zweden	28	13.450	14	9.043
Denemarken	4	2.452	5	1.669
Rusl.-Oostz.hav.	4	4.349	1	1.019
Finland	30	18.777	11	5.603
België	6	6.016	10	3.076
Frankrijk	3	1.293	5	2.577
Spanje	10	7.162	7	6.963
Portugal	4	3.117	2	2.497
Levant	1	1.146	2	2.189
Roemenië, Bulg.	—	—	1	2.574
And. Midd. Zeeh.	5	11.018	3	2.738
Senegal, Dakar	—	—	1	2.456
Ov. Westk. Afrika	4	8.837	4	8.312
Oostkust Afrika	—	—	1	2.748
Voor-Indië	—	—	1	3.772
Ned. Oost-Indië	11	44.666	7	27.456
And. Aziat. hav.	—	—	2	10.073
Vereen. Staten	2	6.328	3	12.182
Midden-Amerika	2	8.523	1	4.270
Ned. West-Indië-Ned. Antillen	2	4.162	4	7.424
Argent., Urug.	5	16.415	4	23.980
Chili	1	2.664	—	—
Totaal	307	341.854	260	285.861
Periode 1 Jan.—31 December 1).	3.316	3.843.236	3.148	3.371.460
Nationaliteit				
Nederlandsche	131	207.950	130	170.554
Britsche	60	48.120	60	55.127
Duitsche	85	54.429	51	29.002
Noorsche	8	4.960	4	2.791
Belgische	1	1.624	—	—
Fransche	1	1.354	4	7.641
Zweedsche	15	6.807	5	3.784
Deensche	1	1.136	2	1.322
Vereen. Staten	2	9.762	2	8.491
Andere	3	5.712	2	7.149
Totaal	307	341.854	260	285.861

1) 1913, 2.501 schepen met 2.838.276 N. R. T.

(Vereenigde Scheepsagenturen van Halverhout & Zwart en Zurmühlen & Co.)

DELFIJL.

Landen van herkomst	December 1923		December 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. Havens.	4	1.916	1	4.417
Groot-Brittannië	11	12.839	8	7.049
Duitschland	14	2.003	10	1.490
Zweden	7	995	9	1.232
Denemarken	3	430	—	—
Finland	7	1.889	3	1.249
Vereen. Staten	1	3.140	—	—
Chili	1	2.882	—	—
Totaal	48	26.094	31	15.437
Nationaliteit				
Nederlandsche	20	9.938	18	12.814
Britsche	2	4.477	1	412
Duitsche	21	7.718	12	2.211
Noorsche	2	455	—	—
Zweedsche	3	3.506	—	—
Totaal	48	26.094	31	15.437

(A. van Dijk.)

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	December 1923		December 1922	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	33	20.930	44	34.498
Groot-Brittannië	390	303.447	350	298.591
Duitschland	87	119.745	80	116.820
Noorwegen	9	8.052	36	73.704
Zweden	28	12.861	29	23.592
Denemarken	4	6.632	5	1.594
Rusland-Oostz.h.	7	10.910	4	1.815
Finland	7	5.367	4	2.942
België	23	38.922	42	65.436
Frankrijk	38	28.041	39	32.383
Spanje	13	7.690	39	63.772
Portugal	3	1.479	3	1.854
Italië	6	7.101	15	37.253
Levant	2	1.714	1	2.001
Rusland-Zw. Zee	29	79.433	—	—
Roemenië, Bulg.	13	27.460	3	6.899
And. Midd. Zeeh.	6	8.372	22	47.696
Over. Wk. Afrika	3	4.714	3	6.334
Oostkust Afrika	—	—	5	17.658
Zuid-Afrika	10	42.361	1	3.203
Voor-Indië	6	21.049	7	26.715
Achter-Indië	1	4.837	1	3.460
Ned. Oost-Indië	7	28.171	3	11.671
And. Aziat. hav.	21	90.579	7	31.449
Australië	5	19.542	5	20.269
Vereen. Staten	34	152.562	45	176.870
Canada	4	14.555	12	37.021
Midden-Amerika	4	13.128	3	10.814
Brazilië	3	10.250	2	6.726
Argent., Urug.	17	65.575	11	33.347
Chili	2	7.219	2	7.005
South Georgië	—	—	1	1.659
Totaal	815	1.162.698	824	1.205.051
Periode 1 Jan.—31 Dec. 1)	9.194	12.776.021	9.453	13.522.320
Nationaliteit				
Nederlandsche	223	338.017	226	355.915
Britsche	267	333.763	282	377.514
Duitsche	144	187.021	120	112.559
Noorsche	48	53.064	52	69.873
Belgische	3	5.357	2	461
Fransche	27	24.542	40	46.445
Zweedsche	35	26.195	22	24.831
Deensche	2	2.680	6	17.798
Vereen. Staten	19	75.486	18	67.173
Andere	47	116.573	56	132.482
Totaal	815	1.162.698	824	1.205.051

1) 1913, 11.448 schepen met 13.915.548 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentuur Maassluis.)

VLISSINGEN.

Landen van herkomst	December 1923		December 1922	
	Aantal schepen	M ³ .	Aantal schepen	M ³ .
Groot-Brittannië	34	267.490	30	246.640
Rusl.-Oostzeeh.	—	—	1	1.027
België	3	7.731	—	—
Frankrijk	—	—	1	393
Italië ¹⁾	3	3.825	—	—
Rusl.-Zwarte Z. ²⁾	15	11.192	11	6.081
Totaal	55	290.238	43	254.141
Nationaliteit				
Nederlandsche	39	268.656	32	248.249
Britsche	4	8.343	1	392
Duitsche	5	7.392	2	1.631
Belgische	6	4.990	8	3.868
Zweedsche	1	857	—	—
Totaal	55	290.238	43	254.141

1) Bijleggers. 2) Sleepbooten. (Barend Stofkoper & Co.)